

**PRIRUČNIK O PRAVNOM, POREZONOM I CARINSKOM
SUSTAVU ZA NEPROFITNE (NEVLADINE)
ORGANIZACIJE U REPUBLICI HRVATSKOJ**

Pripremili:

**MARIJA ZUBER
MLADEN IVANOVIĆ**

Zagreb, studeni 2001.g.

**PRIRUČNIK O PRAVNOM, POREZONOM I CARINSKOM
SUSTAVU ZA NEPROFITNE (NEVLADINE)
ORGANIZACIJE U REPUBLICI HRVATSKOJ¹**
(drugo izdanje)

¹ Copyright © 2001 Međunarodni centar za neprofitno pravo (*International Center for Not-for-Profit Law - ICNL*), Budimpešta. Sva prava pridržana. Za ICNL priručnik pripremili Mladen Ivanović, *Hrvatski pravni centar* (dio o pravnom sustavu) i Marija Zuber, *Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika* (dio o poreznom i carinskom sustavu). Ovaj priručnik omogućila je podrška ENI/DGSR/CS, ENI, Agencija Sjedinjenih Država za međunarodni razvoj (USAID), pod uvjetima ugovora br. EDG-A-00-01-00002-00. Stajališta iznijeta u ovoj brošuri predstavljaju mišljenja autora, a ne nužno i stajališta Agencije Sjedinjenih Država za međunarodni razvoj.

DIO I

PRAVNI STATUS NEPROFITNIH ORGANIZACIJA U REPUBLICI HRVATSKOJ

SADRŽAJ

I. UDRUGE	5
1. Osnivanje udruge	5
2. Članovi udruge	5
3. Djelatnosti udruge	6
4. Registracija udruge	8
5. Prijava promjena	10
6. Registracija stranih udruga	11
7. Imovina udruge	12
8. Prestanak udruge	13
9. Zabrana djelovanja udruge	14
II. ZAKLADE I FUNDACIJE	14
1. Osnivanje zaklade	14
2. Predstavništva stranih zaklada	18
3. Imovina zaklade	19
4. Statut zaklade	19
5. Zakladna tijela	20
6. Prestanak zaklade	20
7. Fundacije	21
III. GOSPODARSKO INTERESNO UDRUŽENJE	22
IV. USTANOVE	23
1. Osnivanje ustanove	23
2. Registracija ustanove	24
3. Upravljanje ustanovom	25
4. Imovina ustanove	26
5. Statusne promjene ustanove	26
6. Prestanak ustanove	27
Popis korištenih propisa	28

I. UDRUGE

1. OSNIVANJE UDRUGE

1.1. Tko i pod kojim uvjetima može osnovati udругu?

Udrugu mogu osnovati najmanje tri osnivača, poslovno sposobne fizičke osobe ili pravne osobe. Osnivači mogu biti samo fizičke osobe, samo pravne osobe ili fizičke i pravne osobe u isto vrijeme. U bilo kojem slučaju mora ih biti najmanje tri.

1.2. Mogu li stranci i strane pravne osobe biti osnivači udругe?

Da. Stranci i strane pravne osobe mogu biti osnivači udругe bez ikakvih ograničenja.

1.3. Mogu li udругu osnovati samo stranci ili strane pravne osobe?

Mogu, ako ispunjavaju zakonom propisane uvjete. Dakle, osnivači-fizičke osobe moraju biti poslovno sposobni, dok za pravne osobe Zakon o udrugama ne propisuje nikakve posebne uvjete.

2. ČLANOVI UDRUGE

2.1. Tko može biti član udругe?

Član udругe, pod jednakim uvjetima utvrđenim Zakonom o udrugama i statutom udругe, može postati svaka poslovno sposobna fizička osoba i pravna osoba (npr. trgovačko društvo, ustanova, zaklada, udругa, vjerska zajednica i dr.). Državna tijela (ministarstva, zavodi i sl.) ne mogu biti članovi udругe.

2.2. Mogu li osobe bez poslovne sposobnosti ili s ograničenom poslovnom sposobnošću (npr. maloljetnici ili duševno bolesne osobe) biti članovi udругe?

Osobe bez poslovne sposobnosti ili s ograničenom poslovnom sposobnošću, pa tako i maloljetnici ili duševno bolesne osobe, mogu biti članovi udругe, ali bez prava odlučivanja u tijelima udругe. Način njihova sudjelovanja u radu tijela udругe uređuje se statutom udругe.

2.3. Na koji se način vodi evidencija članstva?

Zakon o udrugama propisuje obvezu vođenja evidencije članstva, a propuštanje vođenja takve evidencije predstavlja prekršaj za koji je zapriječena novčana kazna u iznosu od 1.000,00 do 10.000,00 kuna. Evidencija članstva može se voditi u obliku računalne evidencije, kartoteke ili na bilo koji drugi prikladan način. Nužno je da se iz evidencije može sa sigurnošću utvrditi tko je član udругe, te da budu vidljivi osnovni podaci o članovima (ime ili naziv, adresa stanovanja ili sjedišta i sl.).

2.4. Može li jedan građanin biti član više raznovrsnih udruga?

Sloboda udruživanja je zajamčena Ustavom Republike Hrvatske. Stoga, ne postoje zapreke da jedna osoba bude član više udruga. Jedino ograničenje mogu postaviti same udruge kako bi spriječile sukob interesa (npr. udruga koja se bavi zaštitom okoliša može svojim statutom propisati da u članstvo neće primati predstavnike ili zaposlenike tvrtki koje su potencijalni zagađivači i sl.).

3. DJELATNOST UDRUGE

3.1. Što znači pojam neprofitnosti udruge? Znači li to da ona ne smije obavljati gospodarske djelatnosti, odnosno djelatnosti koje donose prihod?

Neprofitnost udruge znači da udruga djelatnosti kojima se ostvaruju njezini ciljevi utvrđeni statutom, niti djelatnosti kojima stječe prihod, ne smije obavljati radi stjecanja dobiti za svoje članove, ili druge fizičke ili pravne osobe. Međutim, neprofitnost udruge ne znači da se udruga mora uzdržavati od obavljanja djelatnosti koje donose prihod. Međutim, svaki prihod koji udruga ostvari obavljanjem vlastitih djelatnosti mora se utrošiti isključivo za obavljanje i unapređenje djelatnosti kojima se ostvaruju njezini ciljevi utvrđeni statutom. Ukoliko postupa na izloženi način, udruga može obavljati dohodovnu djelatnost i ostvariti neograničeni prihod. Pritom, treba napomenuti da načelo zabrane stjecanja dobiti za članove i treće osobe udrugu ne sprečava da podmiri troškove ili na odgovarajući način nagradi članove i druge osobe koje za nju obavljaju određene poslove koji pridonose ostvarivanju cilja udruge.

3.2. Koje gospodarske djelatnosti smije obavljati udruga?

Teško je pobrojati sve gospodarske djelatnosti koje udruga smije obavljati, i koje joj mogu donijeti prihod. Pri određivanju dopuštenih gospodarskih djelatnosti valjalo bi poći od načela da je udruzi dopušteno obavljati sve djelatnosti koje su utvrđene statutom udruge, osim onih koje su zakonom izričito zabranjene. Međutim, praksa postupanja registracijskih tijela pokazala je da se primjenjuje načelo da je udrugama dopušteno obavljati one gospodarske djelatnosti koje su kao dopuštene izričito utvrđene posebnim propisima. Stoga, za svaku konkretnu gospodarsku djelatnost treba razmotriti odgovarajući materijalni propis (npr. za djelatnost trgovine Zakon o trgovini, za izdavačku djelatnost Zakon o izdavačkoj djelatnosti itd.) a nakon toga procijeniti je li konkretna djelatnost izričito dopuštena ili zabranjena, pa ako nije zabranjena, odrediti način daljnjeg postupanja.

3.3. Mogu li određene gospodarske djelatnosti udruge obavljati bez obveze osnivanja posebnog gospodarsko-pravnog entiteta (trgovačkog društva ili obrta)?

Da, udruge mogu obavljati niz gospodarskih djelatnosti bez obveze osnivanja trgovačkog društva ili obrta. Opseg obavljanja određene gospodarske djelatnosti propisan je u pojedinim materijalnim propisima. No, u pravilu je samostalno obavljanje gospodarskih djelatnosti od strane udruge bitno ograničeno u odnosu na opseg obavljanja istovjetnih djelatnosti od strane trgovačkih društava ili obrta.

3.4. Mogu li udruge održavati naplatne tečajeve?

Mogu, jer obavljanje takve djelatnosti nije zabranjeno. Međutim, polaznike tečaja potrebno je unaprijed upozoriti da potvrda o uspješno okončanom tečaju (diploma, svjedodžba i sl.) nije javna isprava temeljem koje je moguće dokazivati stečeno znanje, već da se radi o tečaju i ispravi internog značaja. Osim toga, ostvareni prihod je potrebno knjigovodstveno prikazati i platiti odgovarajući porez. Ukoliko registracijsko tijelo osporava ovakav pravni stav potrebno je zamoliti objašnjenje o tome na kojim argumentima temelji svoje pravno mišljenje.

3.5. Za obavljanje kojih je djelatnosti potrebno prije registracije pribaviti određeno odobrenje?

Prethodno odobrenje potrebno je npr. za sljedeće djelatnosti:

- prikupljanje i raspodjelu humanitarne pomoći: (odobrenje Ministarstva rada i socijalne skrbi koje potrebno priložiti uz zahtjev za upis u registar);
- ostvarivanje autorskih prava ili prava umjetnika izvođača: (odobrenje Ministarstva kulture),
- bavljenje uzgojem valjanih rasplodnih životinja: (odobrenje Ministarstva poljoprivrede i šumarstva).

3.6. Mogu li udruge organizirati izlet za svoje članove?

Sportski klubovi i savezi, sindikati, kulturno-umjetnička društva, udruge umirovljenika, strukovne udruge i sl. (dakle, sve udruge) mogu organizirati turistički paket aranžman isključivo za svoje članove u trajanju do dva dana uključujući najviše jedno noćenje. U pravilu se radi o izletima koji su besplatni, ili članovi plaćaju određeni iznos kotizacije koji pokriva stvarni trošak organizacije izleta.

3.7. Može li udruga obavljati djelatnost trgovine?

Ako je djelatnost trgovine propisana statutom udruge i time registrirana pri nadležnom tijelu, te ako prodajom robe udruga ostvaruje cilj radi kojega je osnovana, Zakon o trgovini dopušta i udrugama obavljanje djelatnosti trgovine. No, namjera zakonodavca ni u kom slučaju nije bila izjednačavanje udruge i trgovačkih društava u obavljanju djelatnosti trgovine. Stoga, suština nije u tome da prodajom bilo koje robe udruga ostvari određeni prihod, te da taj prihod iskoristi za ostvarenje svojega cilja, već da udruga prodaje robu koja je u izravnoj vezi sa svrhom osnivanja udruge.

3.8. Smije li udruga obavljati djelatnost izvan područja djelovanja utvrđenog statutom?

Propisivanje područja djelovanja nije obvezni, već fakultativni dio sadržaja statuta udruge. Međutim, bez obzira na to što je statutom udruge eventualno propisano područje djelovanja, udruga može djelovati na čitavom području Republike Hrvatske.

4. REGISTRACIJA UDRUGE

4.1. Mora li se udruga registrirati?

Ne. Udruga može djelovati i ako nije registrirana, odnosno ako nema svojstvo pravne osobe. Na udruge koje nisu registrirane, odnosno koje nemaju svojstvo pravne osobe, na odgovarajući način se primjenjuju propisi obveznoga prava kojima je uređen institut ortakluka. Međutim, registracijom udruga stječe neka prava koja neformalne udruge nemaju (npr. za dodjelu dotacije iz državnog proračuna mogu se natjecati samo udruge upisane u registar udruga i sl.).

4.2. Tko podnosi zahtjev za registraciju udruge?

Zahtjev za registraciju udruge podnosi osoba ovlaštena za zastupanje udruge.

4.3. Kome se podnosi zahtjev za registraciju udruge?

Za registraciju udruge stvarno je nadležna opća uprava (uredi državne uprave u županijama, odnosno gradski ured Grada Zagreba nadležan za poslove opće uprave), a mjesna se nadležnost određuje prema sjedištu udruge. Zahtjev za registraciju strane udruge podnosi se Ministarstvu pravosuđa, uprave i lokalne samouprave u Zagrebu, ul. Republike Austrije br. 16.

4.4. Podnosi li se zahtjev na propisanom obrascu ili u slobodnoj formi?

Zahtjev se podnosi na propisanom obrascu koji se kupuje u prodavaonicama "Narodnih novina".

4.5. Što je potrebno priložiti uz zahtjev za registraciju udruge?

Uz zahtjev za registraciju udruge potrebno je priložiti: zapisnik o radu i odlukama osnivačke skupštine, odluku o pokretanju postupka za upis u registar udruga, statut udruge u 2 primjerka, popis osnivača, osobna imena osoba ovlaštenih za zastupanje udruge, izvod iz sudskog ili drugog registra za pravnu osobu-osnivača udruge, suglasnost ili odobrenje nadležnog tijela državne uprave za obavljanje određene djelatnosti (kada je to propisano posebnim zakonom kao uvjet za registraciju udruge) i presliku osobne iskaznice osnivača i osoba ovlaštenih za zastupanje.

4.6. Mora li osnivačke akte izraditi ili ovjeriti javni bilježnik?

Ne. Osnivačke akte izrađuju osnivači, i nije potrebno da na tim aktima potpisi budu ovjereni od strane javnog bilježnika, ili da osnivački akti budu izrađeni u obliku javnobilježničkog akta.

4.7. U kojem se roku mora podnijeti zahtjev za registraciju?

U roku od tri mjeseca od dana donošenja odluke o pokretanju postupka za upis udruge u registar. U protivnom, zahtjev se odbacuje zaključkom protiv kojeg je dopuštena žalba.

4.8. U kojem roku registracijsko tijelo mora donijeti odluku o zahtjevu?

U roku od 30 dana od dana predaje urednog zahtjeva. Početak toga roka računat će se od dana kada su registracijskom tijelu dostavljene sve isprave i dokazi na temelju kojih se može odlučiti o zahtjevu (npr. učinjene potrebne ispravke i usklađivanja statuta ili osnivačkih akata i sl.).

4.9. Može li se smatrati da je udruga registrirana ako protekom roka od 30 dana od dana predaje urednog zahtjeva registracijsko tijelo ne donese rješenje?

Da, smatra se da je udruga registrirana idućeg dana nakon proteka toga roka, ako su zahtjevu priloženi svi potrebni dokazi i ako je statut sukladan zakonu. U tom slučaju udruga mora ponoviti zahtjev za upis u registar, a nadležno tijelo je tada dužno donijeti rješenje o upisu u registar u roku od 8 dana od dana ponovljenog zahtjeva.

4.10. Mora li udruga prije registracije zakupiti ili na drugi način osigurati prostor za svoje djelovanje kako bi mogla prijaviti sjedište na određenoj adresi?

U postupku registracije udruga nije dužna dokazivati s koje osnove rabi određeni prostor na adresi koja je prijavljena kao adresa sjedišta udruge (dakle, dostavljati ugovor ili drugi ispravu iz koje bi proizlazilo pravo korištenja određenog prostora). Stoga, sjedište se udruge može prijaviti na svakoj prikladnoj adresi na kojoj će registracijsko tijelo i treće osobe moći komunicirati sa udrugom (npr. adresa prebivališta nekog od članova ili osnivača i sl.).

4.11. Može li naziv udruge djelomično biti na stranom jeziku?

Pravilo je da naziv udruge mora biti na hrvatskom jeziku i latiničnom pismu. Međutim, udruga koja ima za cilj zaštitu i promicanje interesa pripadnika nacionalne manjine može, uz naziv na hrvatskom jeziku i latiničnom pismu, koristiti i naziv na jeziku i pismu etničke i nacionalne zajednice ili manjine. Naziv udruge može sadržavati pojedine strane riječi ako one čine ime međunarodne organizacije čija je udruga članica, ako su te riječi uobičajene u hrvatskom jeziku, ako za njih nema odgovarajuće riječi u hrvatskom jeziku, ili ako se radi o riječima na mrtvom jeziku.

4.12. Može li naziv udruge sadržavati riječ "Hrvatska", naziv jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, strane države ili ime fizičke osobe?

Riječ "Hrvatska" na bilo kojem jeziku i njene izvedenice, naziv jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, kao i naziv druge države ili dijelovi grba i zastave Republike Hrvatske, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ili druge države, te imena fizičkih osoba, mogu se unijeti u naziv i znak udruge na način kojim se ističe njihov ugled i dostojanstvo.

4.13. Koji je minimalan obvezni sadržaj statuta udruge?

Statut udruge mora sadržavati odredbe o nazivu i sjedištu udruge, zastupanju, ciljevima, djelatnostima kojima se ostvaruju ciljevi, članstvu te pravima i obvezama članova, tijelima udruge, njihovom sastavu, izboru, opozivu, ovlastima, načinu odlučivanja i trajanju mandata, te o prestanku postojanja udruge.

Osim navedenog obveznog sadržaja, statut udruge može (ali ne mora) sadržavati i odredbe o području na kojem udruga djeluje, imovini, načinu stjecanja imovine i korištenju ostvarene dobiti, rješavanju sporova i sukoba interesa unutar udruge, stegovnoj odgovornosti članova, postupku s imovinom u slučaju prestanka udruge, znaku udruge i njegovom izgledu i o drugim pitanjima od značaja za udrugu.

4.14. Je li za osnivanje udruge potrebno položiti određeni iznos novca?

Ne. Za osnivanje udruge nije potrebno deponirati novčani iznos ili bilo kakvu drugu imovinu. Prilikom predaje zahtjeva za upis u registar potrebno je platiti propisanu upravnu pristojbu (70,00 kuna).

5. PRIJAVA PROMJENA

5.1. Koje se promjene moraju prijaviti registracijskom tijelu?

Registracijskom tijelu mora se prijaviti promjena statuta, naziva i adrese sjedišta (ulica i kućni broj), osoba ovlaštenih za zastupanje i prestanak udruge.

5.2. Podnosi li se zahtjev za prijavu promjena u slobodnoj formi ili na propisanom obrascu?

Zahtjev se podnosi na obrascu koji se kupuje u prodavaonicama "Narodnih novina".

5.3. Što je potrebno priložiti zahtjevu za prijavu promjena?

To će ovisiti o tome o kojoj se promjeni radi. Međutim, zahtjevu je u svakom slučaju potrebno priložiti zapisnik o radu tijela udruge koje je po statutu nadležno za donošenje odluke zbog koje se traži upis promjene u registar udruge i odluku o promjeni. Ako je predmet promjene statut, potrebno je priložiti novi statut ili njegove izmjene i dopune (u 2 primjerka), a ako je predmet promjene osoba ovlaštena za zastupanje, potrebno je priložiti kopiju osobne iskaznice osobe ovlaštene za zastupanje udruge.

6. REGISTRACIJA STRANIH UDRUGA

6.1. Što se smatra stranom udrugom?

Stranom udrugom smatra se udruga ili drugi oblik udruživanja osnovan bez namjere stjecanja dobiti, koji ispunjava uvjete iz Zakona o udrugama, a koji je valjano osnovan na temelju pravnog poretka strane države.

6.2. Pod kojim uvjetima strana udruga može obavljati djelatnost u Republici Hrvatskoj?

Jedini uvjet za obavljanje djelatnosti strane udruge u Republici Hrvatskoj jest upis u registar stranih udruga. Upis u registar se obavlja temeljem odredbi Zakona o udrugama.

6.3. Kojem državnom tijelu strana udruga podnosi zahtjev za upis u registar?

Zahtjev za upis u registar stranih udruga podnosi se Ministarstvu pravosuđa, uprave i lokalne samouprave.

6.4. Što je potrebno priložiti zahtjevu?

Zahtjevu za upis u registar stranih udruga potrebno je priložiti:

- izvadak iz registra u kojem je u zemlji sjedišta strana udruga upisana, ne stariji od šest mjeseci, iz kojega je vidljivo tko je ovlašten zastupati stranu udrugu, te za obavljanje kojih djelatnosti je ona registrirana,
- odluku o osnivanju strane udruge ovjerenu od javnog bilježnika, ako prema zakonu zemlje po kojem je osnovana nije propisan upis u registar,
- odluku o imenovanju osobe ovlaštene za zastupanje strane udruge u Republici Hrvatskoj,
- ovjereni prijevod na hrvatskom jeziku i latiničnom pismu statuta ili drugog akta iz kojeg je vidljivo koje djelatnosti strana udruga obavlja,
- ovjereni prijevod na hrvatskom jeziku i latiničnom pismu prethodno navedenog izvatka iz registra, odluke o osnivanju i odluke o imenovanju osobe ovlaštene za zastupanje,
- kopiju isprave o identitetu osobe ovlaštene za zastupanje strane udruge u Republici Hrvatskoj (osobne iskaznice ili putovnice),
- druge dokaze ako su posebnim zakonom propisani posebni uvjeti za upis u registar stranih udruga u Republici Hrvatskoj.

6.5. Može li strana udruga zapošljavati hrvatske državljane?

Može, pod uvjetima koji su propisani hrvatskim zakonima koji uređuju radne odnose.

6.6. Može li strana udruga otvoriti ured, predstavništvo ili drugi statusno-organizacijski oblik bez upisa u registar stranih udruga?

Ne. Otvaranje takvog ureda pretpostavljalo bi vršenje nekih minimalnih tehničkih radnji za koje je upis u registar stranih udruga nužan (npr. otvaranje žiro računa, isticanje ploče sa tvrtkom na zgradi u kojoj se nalazi sjedište i sl.)

7. IMOVINA UDRUGE

7.1. Što sve može činiti imovinu udruge?

Imovinu udruge mogu činiti novčana sredstva (koja je udruga stekla uplatom članarina, dobrovoljnim priložima i darovima, obavljanjem gospodarskih djelatnosti, dotacijama iz državnog proračuna i proračuna jedinica lokalne i područne [regionalne] samouprave te fondova, kao i druga novčana sredstva stečena u skladu sa zakonom), pokretnine, nekretnine i imovinska prava.

7.2. Postoji li ograničenje iznosa koji udruge tijekom godine mogu zaraditi obavljanjem dopuštenih djelatnosti?

Ne. Ukoliko obavlja dopuštene djelatnosti, udruga može stjecati neograničena sredstva

7.3. Može li statut udruge propisati da će se imovina udruge u slučaju prestanka udruge raspodijeliti među članovima?

Zakon o udrugama propisuje da će se u slučaju prestanka udruge imovina, nakon namirenja vjerovnika i troškova sudskog i drugih postupaka, predati pravnoj ili fizičkoj osobi određenoj statutom udruge. Dakle, statut može odrediti bilo koji način raspolaganja imovinom u slučaju prestanka udruge, pa i raspodjelu imovine među članovima udruge. Pritom, valja imati na umu da bi se raspodjela među članovima koja je očito zlonamjerna i uperena ka protupravnom stjecanju imovine, mogla pobijati primjenom drugih instrumenata pravnog sustava (npr. tužbom radi stjecanja bez osnove ili prijavom radi počinjenja kaznenog djela).

Ograničenje u pogledu raspodjele imovine u slučaju prestanka udruge propisano je samo za dotacije iz državnog proračuna ili proračuna jedinice lokalne ili područne (regionalne) samouprave. U slučaju prestanka udruge te se dotacije vraćaju proračunu iz kojih su dobivene.

Kada je djelovanje udruge zabranjeno odlukom suda, sud će se u pravilu pridržavati načina raspolaganja imovinom koje je propisano statutom, ali može, ako za to postoje opravdani razlozi s obzirom na okolnosti slučaja, odrediti da se imovina udruge preda određenoj ustanovi, zakladi, fundaciji ili udruzi koja ima iste ili slične ciljeve kao i udruga čiji je rad zabranjen.

7.4. Kako udruga odgovara za obveze?

Za obveze prema trećima udruga odgovara čitavom svojom imovinom. Pritom, osnivači i članovi udruge ne odgovaraju za obveze udruge svojom vlastitom imovinom.

7.5. Tko preuzima imovinu ako statutom udruge nije propisano kome se predaje imovina nakon prestanka udruge?

Ako statutom nije određeno tko će preuzeti imovinu u slučaju prestanka udruge, imovinu će steći jedinica lokalne samouprave na čijem je području sjedište udruge.

8. PRESTANAK UDRUGE

8.1. Tko može obavijestiti registracijsko tijelo da je udruga prestala djelovati?

Svatko tko ima saznanja da je određena udruga prestala djelovati može o tome obavijestiti registracijsko tijelo (npr. članovi udruge, zainteresirane fizičke i pravne osobe i dr.). Na temelju takve obavijesti registracijsko će tijelo utvrditi vjerodostojnost informacije o prestanku djelovanja udruge, te će, ukoliko utvrdi da je udruga prestala djelovati, donijeti rješenje o prestanku udruge.

8.2. Može li se protiv udruge provesti stečajni postupak?

Može, i to u slučaju kada se potraživanja vjerovnika udruge ne mogu namiriti iz njezine imovine ili kada je djelovanje udruge zabranjeno odlukom suda. Stečajni se postupak provodi sukladno odredbama Stečajnog zakona.

Ako udruga ima dovoljno imovine za namirenje vjerovnika, a odluku o prestanku postojanja udruge je donijelo nadležno tijelo udruge, provodi se postupak likvidacije sukladno odredbi članka 29. i 30. Zakona o udrugama.

8.3. Može li se udruga pretvoriti u neku drugu vrstu pravne osobe?

Ne. Udruga se ne može odlukom osnivača ili članova pretvoriti u neku drugu vrstu pravne osobe, a koja bi u odnosu na udrugu imala kontinuitet, odnosno koja bi bila pravni sljednik udruge.

8.4. Kada se provodi likvidacijski postupak i tko ga provodi?

Likvidacijski postupak se provodi u nekim slučajevima prestanka udruge. Ako je odluku o prestanku postojanja udruge donijelo nadležno tijelo udruge, likvidacijski postupak provodi osoba koju je odredilo to nadležno tijelo. Ako je utvrđen prestanak djelovanja udruge ili je djelovanje udruge zabranjeno odlukom suda, likvidacijski postupak provodi osoba koju odredi registracijsko tijelo.

9. ZABRANA DJELOVANJA UDRUGE

9.1. Može li registracijsko tijelo zabraniti djelovanje udruge?

Ne. O zabrani djelovanja udruge može odlučivati samo sud. U prvom stupnju o prijedlogu za zabranu djelovanja odlučuje županijski sud, a o žalbi protiv prvostupanjske presude odlučuje Vrhovni sud Republike Hrvatske.

9.2. Tko može sudu podnijeti prijedlog za zabranu djelovanja udruge?

Prijedlog za zabranu djelovanja udruge sudu može podnijeti samo županijski državni odvjetnik. Međutim, postojanje razloga za zabranu djelovanja udruge županijskom državnom odvjetniku može prijaviti svatko, ili on to može utvrditi po službenoj dužnosti.

9.3. Tko može zastupati udругu u postupku pred sudom?

U postupku pred sudom udругu može zastupati osoba koja je u vrijeme podnošenja prijedloga za zabranu djelovanja udruge bila ovlaštena za zastupanje udruge. Ako je ta osoba nedostupna, sud će udругi postaviti privremenog zastupnika.

9.4. Odgađa li žalba protiv prvostupanjske presude njezino izvršenje?

Ne.

II. ZAKLADE I FUNDACIJE

1. OSNIVANJE ZAKLADE

1.1. Tko može osnovati zakladu u Republici Hrvatskoj?

Zakladu u Republici Hrvatskoj može osnovati domaća ili strana pravna ili fizička osoba (ili više njih zajedno), bez ikakvih ograničenja.

1.2. Koje državno tijelo registrira zaklade?

Zaklade registrira Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave u Zagrebu, ul. Republike Austrije br. 16.

1.3. U kojoj formi mora biti sačinjen akt o osnivanju zaklade?

Ako zakladu osniva jedna osoba (fizička ili pravna), zaklada se osniva izjavom o osnivanju zaklade (odlukom, oporukom i sl.). Međutim, ako zakladu osniva zajednički više osoba, akt o osnivanju zaklade mora biti sačinjen u obliku pisanog ugovora. Ako se zaklada osniva za života zakladnika, potpis na aktu o osnivanju mora

biti ovjeren. Ako se zaklada osniva za slučaj smrti zakladnika, izjava o njezinom osnivanju mora biti u obliku izjave posljednje volje (oporuke ili legata). U svakom slučaju, akt o osnivanju zaklade mora biti sastavljen u pisanom obliku.

1.4. Što mora sadržavati akt o osnivanju zaklade?

Akt o osnivanju zaklade mora sadržavati očitovanje volje zakladnika da se određena imovina trajno namjenjuje osnivanju zaklade, podatke kojima se točno određuje osnovna imovina zaklade, procjenu vještaka o vrijednosti imovine i predvidivim prihodima koje bi ona mogla davati i određenje općekorisne i dobrotvorne svrhe zaklade.

1.5. Može li akt o osnivanju sadržavati i neke druge odredbe, osim onih koje Zakon propisuje kao obvezni sadržaj?

Da. Akt o osnivanju zaklade može sadržavati odredbe o upravitelju zaklade ili bilo koju drugu odredbu koja čini obvezni sadržaj statuta zaklade.

1.6. Mora li akt o osnivanju zaklade izraditi javni bilježnik?

Ne. Međutim, ako se zaklada osniva za života osnivača, radi vjerodostojnosti mora se kod javnog bilježnika učiniti ovjera potpisa osnivača.

1.7. Može li zakladnik opozvati akt o osnivanju zaklade?

Može, sve do trenutka dostave rješenja kojim se dopušta osnivanje zaklade.

1.8. Koji uvjeti moraju biti ispunjeni za osnivanje zaklade?

Prije svega mora postojati akt o osnivanju zaklade koji je donijet sukladno odredbama Zakona o zakladama i fundacijama, svrha zaklade mora biti općekorisna ili dobrotvorna a imovina zaklade mora biti dostatna za trajno ispunjavanje svrhe zaklade.

1.9. Koliko je trošak osnivanja zaklade?

Za osnivanje zaklade plaća se propisana upravna pristojba (70,00 kuna). Osim toga, trošku osnivanja valja pribrojiti i trošak izrade procjene vrijednosti zakladne imovine koju mora izraditi ovlašteni sudski vještak.

1.10. Kada se smatra da imovina zaklade nije dostatna za trajno ispunjavanje svrhe zaklade?

Smatra se da imovina zaklade nije dostatna za trajno ispunjavanje svrhe zaklade ako bi njezini predvidivi prihodi trajno ili za dulje vrijeme omogućavali samo očuvanje te imovine, a ne i ostvarenje neposredne svrhe zaklade.

1.11. Kada je osnivanje zaklade nedopušteno?

Ako je svrha zaklade nemoguća, pravno ili moralno nedopustiva i ako za osnivanje zaklade ne postoji nikakav razborit razlog, ili kad svrha zaklade očito ne bi bila ozbiljna.

1.12. Podnosi li se zahtjev za osnivanje zaklade na propisanom obrascu ili u slobodnoj formi?

Zahtjev za osnivanje zaklade se podnosi na propisanom obrascu koji se kupuje u prodavaonicama "Narodnih novina".

1.13. Koju je dokumentaciju potrebno priložiti uz zahtjev?

Uz zahtjev za osnivanje zaklade potrebno je priložiti sljedeće:

- akt o osnivanju zaklade,
- izvadak iz određenog upisnika u koji je upisana pravna osoba, zakladnik,
- izvadak iz određenog upisnika ili druga isprava iz koje je vidljivo da je imovina koju je zakladnik namijenio zakladi njegovo vlasništvo,
- suglasnost za uporabu riječi "Hrvatska" te grba i zastave RH u imenu zaklade,
- odluku nadležnog tijela pravne osobe kojom je odlučeno da ta pravna osoba osnuje zakladu,
- dozvolu nadležnog tijela druge države ili međunarodne (međudržavne) organizacije o uporabi i oponašanju imena, grba, zastave ili drugih državnih amblema ili službenog znaka za kontrolu i garanciju kvalitete u imenu zaklade,
- pravomoćnu presudu nadležnog suda ako je akt o osnivanju zaklade pobijan u parnici,
- pisanu, javno ovjerenu izjavu osobe ili njezinih nasljednika o uporabi imena, ako ime zaklade sadrži ime fizičke ili pravne osobe koja nije zakladnik
- potvrdu banke u kojoj je položen novčani iznos što ga je zakladnik namijenio zakladi,
- izjavu o suglasnosti treće osobe ili odluku državnog tijela o registraciji određenog imena zaklade;
- procjenu sudskog vještaka o vrijednosti i predvidivim prihodima imovine.

1.14. Tko i kada imenuje privremenog upravitelj zaklade?

Privremenog upravitelj zaklade imenuje registracijsko tijelo nakon primitka akta o osnivanju zaklade odnosno nakon izdavanja dopuštenja za osnivanje zaklade oporukom.

1.15. Tko može biti privremeni upravitelj zaklade?

Privremeni upravitelj može biti poslovno sposobna fizička osoba koju imenuje registracijsko tijelo, a to znači i službenik registracijskog tijela.

1.16. U kojem je roku registracijsko tijelo dužno donijeti odluku o zahtjevu za osnivanje zaklade?

U roku od 60 dana od dana predaje urednog (kompletnog) zahtjeva.

1.17. Tko može biti stranka u postupku osnivanja zaklade?

Ako je osnivač pravna osoba, ili se zaklada osniva za života zakladnika, stranka u postupku može biti zakladnik. Međutim, ako zakladnik umre, ili se zaklada osniva za slučaj smrti zakladnika, stranka u postupku mogu biti nasljednici zakladnika i izvršitelj oporuke.

1.18. Tko može biti postavljen za upravitelja zaklade?

Za upravitelja zaklade postaviti će se, u pravilu, osoba određena u aktu o osnivanju, ako ta osoba želi i može obavljati dužnost upravitelja. Ako ta osoba odbije obavljati dužnost upravitelja, ili ako u aktu o osnivanju uopće nije određena osoba upravitelja, registracijsko će tijelo upravitelja postaviti prema slobodnoj ocjeni.

1.19. Koje su dužnosti upravitelja zaklade?

Upravitelj zaklade mora preuzeti i skrbiti za zakladnu imovinu i predstavljati i zastupati zakladu, predložiti statut zaklade i predložiti registracijskom tijelu osobe za prvo postavljanje tijela upravljanja i zastupanja zaklade.

1.20. Ima li upravitelj pravo na nagradu?

Da. Upravitelj ima pravo na primjerenu nagradu za svoj rad, i na naknadu stvarnih troškova.

1.21. Tko određuje ime zaklade?

Određuje ga zakladnik. Ako on to nije učinio, ime zaklade odredit će registracijsko tijelo.

1.22. Može li ime zaklade sadržavati imena ljudi i pravnih osoba?

Može ako te osobe ili njihovi nasljednici daju pisani, ovjereni pristanak da se njihovo ime ili naziv koristi u imenu zaklade.

1.23. Može li sjedište zaklade biti u inozemstvu?

Ne. Sjedište zaklade mora biti u Republici Hrvatskoj.

2. PREDSTAVNIŠTVA STRANIH ZAKLADA

2.1. Mogu li u hrvatskoj djelovati predstavništva stranih zaklada?

Mogu.

2.2. Što se smatra stranom zakladom?

Stranom zakladom smatra se zaklada sa sjedištem u inozemstvu, koja je valjano osnovana i registrirana po pravu zemlju u kojoj ima sjedište.

2.3. Primjenjuje li se pri osnivanju predstavništva strane zaklade načelo uzajamnosti?

Da. Načelo uzajamnosti je jedan od temeljnih uvjeta koji moraju biti ispunjeni kako bi strana zaklada u Republici Hrvatskoj mogla osnovati svoje predstavništvo. Načelo uzajamnosti znači da strana zaklada može osnovati svoje predstavništvo U Republici Hrvatskoj samo ako hrvatske zaklade u zemlji njezina sjedišta mogu također osnovati svoje predstavništvo.

Načelo uzajamnosti se ne primjenjuje na stranu zakladu koja ima sjedište i koja je valjano osnovana i registrirana u zemlji članici Svjetske trgovinske organizacije.

2.4. Kome se podnosi zahtjev za upis u Upisnik predstavništava stranih zaklada i fundacija?

Zahtjev se podnosi Ministarstvu pravosuđa, uprave i lokalne samouprave u Zagrebu, ul. Republike Austrije br. 16.

2.5. Što je potrebno priložiti uz zahtjev za upis u Upisnik?

Zahtjevu za upis u Upisnik predstavništava stranih zaklada i fundacija potrebno je priložiti sljedeće isprave u izvorniku i ovjerenom prijevodu na hrvatski jezik:

- izvadak iz registra u kojem je u zemlji sjedišta strana zaklada, upisana, ne stariji od dva mjeseca, iz kojeg je vidljivo tko je ovlašten zastupati zakladu, te s kojom svrhom je ona registrirana,
- odluku o osnivanju predstavništva,
- akt o osnivanju, statut ili drugi dokument o osnivanju strane zaklade, iz kojeg je vidljiva njena svrha i djelatnost, javno ovjereni po propisima zemlje u kojoj osnivač ima sjedište,
- javno ovjereni skraćeni posljednji godišnji financijski izvješće o poslovanju zaklade,
- javno ovjerena suglasnost osobe ovlaštene za zastupanje strane zaklade u Republici Hrvatskoj o prihvaćanju te dužnosti.

Zahtjev za osnivanje predstavništva strane zaklade podnosi se u dva primjerka na obrascu koji se kupuje u prodavaonicama "Narodnih novina".

3. IMOVINA ZAKLADE

3.1. Što čini imovinu zaklade?

Osnovnu imovinu zaklade čini ona imovina koju je aktom o osnivanju osnivač namijenio zakladi. Ova se imovina ne smije umanjivati (prodavati i sl.). Osim toga, imovinu zaklade čini i imovina koju zaklada stekne gospodarskim iskorištavanjem svoje imovine (zakupnina, kamate, prihodi od autorskih prava i sl.). Radi stjecanja imovine zaklada može organizirati određene aktivnosti kao npr. dobrotvorne priredbe, prigodnu lutriju, izradu i prodaju prigodnih tiskovina, amblema, znački, itd. Ove djelatnosti zaklada može obavljati samostalno, bez obveze osnivanja posebne pravne osobe.

3.2. Može li se imovina zaklade nalaziti u inozemstvu?

Može. Samo se novčana sredstva koja čine imovinu zaklade moraju unijeti u Republiku Hrvatsku i položiti na račun zaklade.

4. STATUT ZAKLADE

4.1. Koji je obvezan sadržaj statuta zaklade?

Statut zaklade mora sadržavati ime i sjedište zaklade, podatke o osnivanju i osnovnoj imovini zaklade, odredbe o svrsi zaklade i krugu osoba koje se zakladom pomažu, te načinu na koji se odobrava potpora, odredbe o tijelima upravljanja i zastupanju zaklade te odredbe o postupku za njihovo postavljanje i razrješenje, kao i o odgovornosti za rad njihovih članova, odredbe o donošenju odluka zakladnih tijela te objavi tih odluka, odredbe o ovlastima zakladnih tijela i o njihovom pravu na naknadu troškova i nagradu za obavljene posao, odredbe o podnošenju izvješća i polaganju računa o imovinskom i financijskom stanju zaklade, odredbe o pravnim poslovima za obavljanje kojih je potrebna suglasnost, odnosno naknadno odobrenje registracijskog tijela i odredbe o prenamjeni preostale imovine u slučaju prestanka zaklade.

4.2. Tko je dužan izraditi statut zaklade?

Upravitelj zaklade dužan je u roku od 30 dana od dana postavljenja registracijskom tijelu podnijeti statut na odobrenje.

4.3. Iz kojih razloga registracijsko tijelo može uskratiti odobrenje statuta?

Samo ako statut zaklade nije u skladu s odredbama Zakona o zakladama i fundacijama ili bilo kojeg drugog zakona, ili ako njegove odredbe proturiječe odredbama akta o osnivanju. U tom slučaju upravitelj je dužan registracijskom tijelu podnijeti novi statut zaklade.

4.4. Mogu li se odredbe statuta izmijeniti?

Mogu. To mogu, sukladno propisanom načinu odlučivanja, učiniti zakladna tijela. Odluka o promjeni statuta mora se podnijeti na odobrenje registracijskom tijelu.

5. ZAKLADNA TIJELA

5.1. Tko može biti predložen za člana zakladnih tijela?

Mogu biti predložene poslovno sposobne osobe koje su dostojne povjerenja s obzirom na svoju stručnost, prethodni rad i vladanje i koje daju pisanu javno ovjerenu suglasnost da prihvaćaju tu dužnost. Članovi zakladnog tijela ne mogu biti osobe kojima su namijenjene koristi zaklade, službenici registracijskog tijela i članovi Zakladnog vijeća.

5.2. Jesu li članovi zakladnih tijela plaćeni za svoj rad?

Rad u zakladnim tijelima u pravilu je počastan i dobrovoljan. Međutim, članovi zakladnih tijela imaju pravo na naknadu troškova koji nastanu u svezi s obavljanjem dužnosti člana, te pravo na plaću (nagradu) za svoj rad. Nagrada se može isplaćivati samo iz prihoda zaklade, i samo ako je to izričito predviđeno statutom zaklade.

5.3. Kada se zakladi postavlja povjerenik?

Registracijsko će tijelo postaviti povjerenika ako postavljena tijela upravljanja zakladom više ne mogu ili neće obavljati svoju dužnost, a registracijsko tijelo ili druga nadležna tijela, nisu poduzela mjere za njihovu zamjenu, ako jedno ili više zakladnih tijela, postupajući protivno svojim dužnostima, ugrozi trajno održavanje osnovne imovine ili ispunjavanje svrhe zaklade, ili ako je doneseno rješenje o prestanku zaklade.

6. PRESTANAK ZAKLADE

6.1. U kojim slučajevima zaklada prestaje?

Zaklada prestaje ako izgubi imovinu, ako njezina imovina prestane biti dostatna za trajno ispunjavanje svrhe zaklade, a nema uvjeta za pretvorbu zaklade u fundaciju, ali se svrha zaklade može postići njezinim prestankom i prijenosom zakladne imovine u neku drugu zakladu te ako svrha zaklade prestane biti općekorisna ili dobrotvorna ili je njezino ostvarivanje postalo nemoguće, pravno ili moralno nedopušteno, a te nedostatke nije moguće ukloniti promjenom statuta.

6.2. Može li se protiv zaklade provesti stečajni ili likvidacijski postupak?

Može. U tom se slučaju na odgovarajući način primjenjuju propisi koji uređuju stečaj i likvidaciju ustanova.

6.3. Tko preuzima imovinu nakon prestanka zaklade?

Osnivač zaklade može aktom o osnivanju (ili statutom) urediti kome će pripasti imovina u slučaju prestanka zaklade. Osnivač može odrediti da će se imovina dodijeliti nekoj pravnoj ili fizičkoj osobi. Ako to nije moguće zakladna će se imovina prenijeti nekoj drugoj zakladi sa sličnom svrhom. Ako ni to nije moguće zakladna će se imovina namijeniti nekoj općekorisnoj ili dobrotvornoj svrsi koja je najbliža volji utemeljitelja zaklade koja je prestala.

7. FUNDACIJE

7.1. Što je fundacija?

To je imovina namijenjena da u određenom vremenskom razdoblju, ali ne dulje od pet godina, služi ostvarivanju neke općekorisne ili dobrotvorne svrhe. Dakle, fundacija je isto što i zaklada ali sa ograničenim vremenskim trajanjem.

7.2. Može li se zaklada pretvoriti u fundaciju?

Može ako njezini prihodi više nisu dostatni za trajno ispunjavanje svrhe zaklade, ali je uporabom osnovne imovine zaklade predvidljivo moguće ispunjavanje njezine svrhe za najmanje još deset godina. Osnivač zaklade može se u tom slučaju opredijeliti i za neko drugo rješenje.

7.3. Mogu li u Republici Hrvatskoj djelovati predstavništva stranih fundacija?

Mogu, pod istim uvjetima kao i predstavništva stranih zaklada.

7.4. Što je Zakladno vijeće?

Najviše stručno i savjetodavno tijelo koje prati i potiče razvoj zakladništva u Republici Hrvatskoj. Zakladno vijeće ima predsjednika i šest članova, a imenuje ih Vlada Republike Hrvatske. Do danas, prema saznanju autora, Vlada nije imenovala članove Zakladnog vijeća.

7.5. Tko vodi zakladni upisnik (registar)?

Zakladni upisnik vodi Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave u Zagrebu, ul. Republike Austrije br. 16.

7.6. Jesu li podaci iz zakladnog upisnika javni?

Da. Pravo uvida u zakladni upisnik ima svaka zainteresirana osoba. Isto tako, svaka zainteresirana osoba može tražiti izvratke iz zakladne ili fundacijske knjige i prijepise isprava iz spisa.

III. GOSPODARSKO INTERESNO UDRUŽENJE

1. Što je gospodarsko interesno udruženje?

To je pravna osoba (trgovačko društvo) koju osnivaju dvije ili više fizičkih i pravnih osoba da bi olakšale i promicale obavljanje gospodarskih djelatnosti koje čine predmete njihova poslovanja, te da bi poboljšale ili povećale njihov učinak, ali tako da ta pravna osoba za sebe ne stječe dobit.

2. Koji je predmet poslovanja udruženja?

Predmet poslovanja udruženja mora biti u svezi s gospodarskim djelatnostima koje obavljaju članovi udruženja.

3. Kako se osniva udruženje?

Za razliku od udruge, gospodarsko interesno udruženje se osniva ugovorom koji se sklapa u obliku javnobilježničke isprave.

4. Koji je obvezni sadržaj ugovora o osnivanju?

Ugovor o osnivanju mora sadržavati tvrtku udruženja u kojoj moraju biti sadržane riječi “gospodarsko interesno udruženje” ili kratica “GIU”, sjedište udruženja, predmet poslovanja zbog kojeg se udruženje osniva (cilj osnivanja), podatke o članovima udruženja i vrijeme trajanja udruženja.

5. Gdje se registrira udruženje?

U trgovačkom sudu na čijem se području nalazi sjedište udruženja.

6. Odgovaraju li članovi udruženja za njegove obveze?

Da, i to neograničeno cijelom svojom imovinom. Čak i ako član izađe iz udruženja odgovara za obveze udruženja koje su nastale prije njegova izlaska. S druge strane, novi član udruženja odgovara i za obveze koje su nastale prije njegova pristupanja udruženju.

7. Može li se sudjelovanje u udruženju ustupiti drugome?

Može. Svaki član udruženja može djelomično ili u cjelini ustupiti svoje sudjelovanje u udruženju drugom članu ili trećoj osobi. Ustupanje je moguće samo ako se s tim suglase svi ostali članovi udruženja.

8. Na koji način može prestati članstvo u udruženju?

Članstvo može prestati otkazom člana, isključenjem člana i istupanjem člana.

9. Kako odlučuju članovi udruženja?

Svaki član ima jedan glas. Međutim, ugovorom o osnivanju udruženja može se određenim članovima dati i više glasova pod uvjetom da jedan član ne može sam imati većinu glasova.

10. Na koji način udruženje može prestati?

Udruženje može prestati odlukom članova ili odlukom suda.

11. Može li se protiv udruženja provesti stečaj?

Može ako su ispunjeni uvjeti za provođenje stečaja. No, u pravilu će članovi uprave udruženja provesti likvidaciju.

IV. USTANOVE²

1. OSNIVANJE USTANOVE

1.1. Što je ustanova?

Ustanova je pravna osoba koja se osniva za trajno obavljanje djelatnosti odgoja i obrazovanja, znanosti, kulture, informiranja, športa, tjelesne kulture, tehničke kulture, skrbi o djeci, zdravstva, socijalne skrbi, skrbi o invalidima i druge djelatnosti, ako se te djelatnosti ne obavljaju radi stjecanja dobiti.

1.2. Što je javna ustanova?

Javna ustanova je ustanova koja se osniva za obavljanje djelatnosti ili dijela djelatnosti koje obavlja ustanova, ako je zakonom određeno da se ta djelatnost obavlja kao javna služba ili, ako djelatnost nije određena kao javna služba, javna se ustanova može osnovati ako se takva djelatnost obavlja na način i pod uvjetima koji su propisani za javnu službu.

² Ustanove se mogu osnivati i kao profitne i kao neprofitne pravne osobe. Ako se osnivaju radi stjecanja dobiti, na njih se primjenjuju propisi o trgovačkim društvima.

1.3. Tko može osnovati ustanovu?

Ustanovu u pravilu može osnovati domaća i strana fizička i pravna osoba, bez ograničenja. Posebnim materijalnim propisom mogu se propisati ograničenja u pogledu osnivanja određenih vrsta ustanova ili ograničenja u pogledu obavljanja određenih poslova (npr. zdravstvene ustanove i sl.).

1.4. Tko može osnovati javnu ustanovu?

Javnu ustanovu mogu osnovati Republika Hrvatska, jedna ili više jedinica lokalne samouprave u okviru svojega samoupravnog djelokruga, druga fizička i pravna osoba ako je to zakonom izričito dopušteno.

1.5. Koju formu mora imati akt o osnivanju ustanove?

Republika Hrvatska ustanovu osniva zakonom i uredbom Vlade te rješenjem ministarstva. Jedinica lokalne samouprave osniva ustanovu odlukom svojeg predstavničkog tijela, a ako su osnivači ustanove više jedinica lokalne samouprave, akt o osnivanju donose u obliku sporazuma. Drugi osnivači ustanovu osnivaju odlukom o osnivanju.

1.6. Koji je obvezni sadržaj akta o osnivanju ustanove?

Akt o osnivanju mora sadržavati odredbe o tvrtki, nazivu odnosno imenu, te sjedištu, odnosno prebivalištu osnivača; nazivu i sjedištu ustanove; djelatnosti ustanove; organima ustanove i o upravljanju ustanovom, sredstvima koja su ustanovi potrebna za osnivanje i početak rada, te načinu njihovog pribavljanja ili osiguravanja; načinu raspolaganja s dobiti; o pokrivanju gubitaka ustanove; o ograničenjima glede stjecanja, opterećivanja i otuđivanja nekretnina i druge imovine ustanove, o međusobnim pravima i obvezama osnivača ustanove.

1.7. Kada ustanova može početi obavljati svoju djelatnost?

Ustanova može početi obavljati svoju djelatnost nakon upisa u sudski registar ustanova i nakon što od nadležnog tijela državne uprave, tijela lokalne samouprave ili od pravne osobe s javnim ovlastima pribavi konačno rješenje kojim se utvrđuje da su ispunjeni svi tehnički, zdravstveni, ekološki i drugi uvjeti propisani za obavljanje te djelatnosti.

2. REGISTRACIJA USTANOVE

2.1. Gdje se registriraju ustanove?

Ustanove, njihove podružnice i zajednice ustanova se upisuju u sudski registar ustanova koji vode trgovački sudovi. Ovim upisom ustanova stječe pravnu osobnost. Osim toga, ustanove, podružnice i zajednice ustanova upisuju se i u registar, odnosno drugu evidenciju ustanova koju vodi ministarstvo u čijem je djelokrugu nadzor nad obavljanjem djelatnosti za koju je ustanova ili zajednica ustanova osnovana.

2.2. Podnosi li se prijava za upis u registar na propisanom obrascu?

Da. Obrazac se kupuje u prodavaonicama "Narodnih novina".

2.3. Što se prilaže prijavi za upis u registar?

Prijavi se uvijek prilaže akt o osnivanju, suglasnost ili odobrenje za osnivanje ako je to propisano posebnim zakonom za određenu vrstu ustanove te dokaz o određivanju osoba ovlaštenih za zastupanje ustanove. Posebnim zakonom za određene vrste ustanova može biti utvrđena obveza prilaganja i drugih isprava prilikom podnošenja prijave.

3. UPRAVLJANJE USTANOVOM

3.1. Uređuje li zakon unutarnje ustrojstvo ustanove?

Samo u osnovi. Naime, unutarnje se ustrojstvo uređuje statutom, sukladno zakonu i aktu o osnivanju. Pritom, zakon propisuje da ustanovom rukovodi ravnatelj, te da ustanovom upravlja kolegijalni organ (upravno vijeće) čiji se sastav, način imenovanja odnosno izbora članova, trajanje mandata i način donošenja odluka uređuje zakonom, odnosno aktom o osnivanju i statutom ustanove.

3.2. Tko zastupa ustanovu?

Ustanovu zastupa ravnatelj. U tom svojstvu on je ovlašten poduzimati sve pravne radnje u ime i za račun ustanove, zastupati ustanovu u svim postupcima pred sudovima, upravnim i drugim državnim tijelima te pravnim osobama s javnim ovlastima.

3.3. Tko imenuje i razrješava ravnatelja ustanove?

Ravnatelja ustanove imenuje i razrješava upravno vijeće na temelju javnog natječaja, ako posebnim zakonom nije drugačije propisano. Zakonom je određeno da mandat ravnatelja traje četiri godine, ali se to trajanje mandata može promijeniti aktom o osnivanju ili statutom.

3.4. Iz kojih razloga ravnatelj može biti razriješen prije isteka mandata?

Upravno vijeće dužno je razriješiti ravnatelja ako on sam zatraži razrješenje u skladu s potpisanim ugovorom o radu, ako nastanu takvi razlozi koji po posebnim propisima ili propisima kojima se uređuju radni odnosi dovode do prestanka ugovora o radu, ako ravnatelj ne postupa propisima ili općim aktima ustanove ili neosnovano ne izvršava odluke organa ustanove ili postupa protivno njima i ako ravnatelj svojim nesavjesnim ili nepravilnim radom prouzroči ustanovi veću štetu ili ako zanemaruje ili nesavjesno obavlja svoje dužnosti tako da su nastale ili mogu nastati veće smetnje u obavljanju djelatnosti ustanove.

4. IMOVINA USTANOVE

4.1. Što čini imovinu ustanove?

Imovinu ustanove čine sredstva za rad koja su pribavljena od osnivača ustanove, sredstva stečena pružanjem usluga i prodajom proizvoda ili ona koja su pribavljena iz drugih izvora.

4.2. Može li neprofitna ustanova steći dobit?

Može. U tom se slučaju sredstva ostvarena djelatnošću ustanove mogu upotrijebiti isključivo za obavljanje i razvoj djelatnosti ustanove u skladu s aktom osnivanja i statutom ustanove. Pritom, osnivač može odlučiti da će dobit ustanove upotrijebiti za razvoj i obavljanje djelatnosti druge ustanove kojoj je osnivač. Ako ustanova dobit utroši na neki drugi način, čini prekršaj za koji je zapriječena novčana kazna.

4.3. Odgovara li osnivač za obveze ustanove?

Da. Osnivač ustanove odgovara solidarno i neograničeno za njezine obveze.

4.4. Što znači da je rad ustanove javan?

To, prije svega, znači da je ustanova dužna korisnike svojih usluga pravodobno i na pogodan način kontinuirano obavještavati o uvjetima i načinu pružanja svojih usluga i obavljanju djelatnosti za koju je ustanova osnovana. Osim toga, ustanova je dužna i sredstvima javnog informiranja na njihov zahtjev dati informacije o obavljanju svoje djelatnosti i omogućiti im uvid u odgovarajuću dokumentaciju.

5. STATUSNE PROMJENE USTANOVE

5.1. Mogu li se ustanove cijepati ili spajati?

Da, ako tako odluči osnivač. Ustanova se može pripojiti drugoj ustanovi, više se ustanova može spojiti u jednu ustanovu ili se jedna ustanova može podijeliti na više ustanova.

5.2. Može li se ustanova pretvoriti u neku drugu vrstu pravne osobe?

Može. Ustanova se može pretvoriti u trgovačko društvo ili se može pripojiti trgovačkom društvu

5.3. Mogu li se ustanove udruživati?

Uz suglasnost osnivača ustanove se mogu udruživati u zajednice ustanova. Zajednica ustanova je pravna osoba i upisuje se u sudski registar ustanova.

6. PRESTANAK USTANOVE

6.1. Iz kojih razloga ustanova može prestati?

Ustanova prestaje pravomoćnošću sudske odluke kojom je utvrđena ništavost upisa u sudski registar, pravomoćnošću odluke o zabrani obavljanja djelatnosti za koju je osnovana, prestankom važenja dozvole odnosno ugovora o koncesiji za obavljanje djelatnosti za koju je ustanova osnovana, odlukom osnivača o prestanku ustanove, statusnom promjenom (podjelom, pripojenjem ili pretvaranjem u trgovačko društvo), pravomoćnošću sudske presude o ukidanju ustanove ili na drugi način utvrđen zakonom ili aktom o osnivanju.

6.2. Može li se nad ustanovom provesti stečaj?

Da, sukladno Stečajnom zakonu, ako je ustanova postala insolventna. U drugom slučaju, ako ustanova prestaje iz nekog drugog razloga osim insolventnosti ili statusne promjene (vidjeti pitanje br. 19.) provodi se likvidacija uz primjenu propisa o likvidaciji javnog trgovačkog društva.

6.3. Kome se predaje imovina koja ostane nakon provođenja likvidacijskog ili stečajnog postupka?

Ostatak imovine predaje se osnivaču ustanove.

PROPISI

- **Zakon o udrugama** (Nar. nov. br. 86/01)
 - Pravilnik o obrascima i načinu vođenja registra udruga i registra stranih udruga i obrascima i postupku prijave osnivanja i djelovanja ustrojstvenih oblika udruga (Nar. nov. br. 101/97)
- **Zakon o zakladama i fundacijama** (Nar. nov. br. 36/95 i 64/01)
 - Pravilnik o upisu u zakladni upisnik (Nar. nov. br. 4/96)
- **Zakon o trgovačkim društvima** (Nar. nov. br. 111/93, 34/99 i 121/99)
- **Zakon o ustanovama** (Nar. nov. br. 76/93)
- **Zakon o trgovini** (Nar. nov. br. 11/96, 101/98, 30/99 i 62/01)
- **Zakon o izdavačkoj djelatnosti** (Nar. nov. br. 28/83)
- **Zakon o turističkoj djelatnosti** (Nar. nov. br. 8/96 i 76/98)
- **Zakon o ugostiteljskoj djelatnosti** (Nar. nov. br. 46/97 i 68/98)
- **Zakon o humanitarnoj pomoći** (Nar. nov. br. 83/92)
- **Zakon o autorskom pravu** (Nar. nov. br. 9/99 i 67/01)
 - Pravilnik o stručnim mjerilima za obavljanje djelatnosti ostvarivanja autorskog prava i srodnih prava (Nar. nov. br. 37/00)

DIO II

NEPROFITNE ORGANIZACIJE U POREZNOM I CARINSKOM SUSTAVU REPUBLIKE HRVATSKE

PREDGOVOR

Od 1. siječnja 2001.g. u Hrvatskoj je provedena tzv. mini-porezna reforma. Koncem 2000.g. usvojen je novi Zakon o porezu na dobit i novi Zakon o porezu na dohodak. Usvojen je i Opći porezni zakon kao temeljni propis poreznog prava. Stvorene su zakonske pretpostavke za profesiju poreznih savjetnika. U lipnju 2001.g. izmijenjeni su propisi o lokalnim porezima, te uvedeni novi porezni oblici. Sve ove promjene, zajedno sa izmjenama u sustavu carinskih olakšica i olakšica u plaćanju poreza na dodanu vrijednost uvedenih još polovinom 2000.g., stvorile su dobre pretpostavke za brži i svestraniji razvoj neprofitnog sektora u Hrvatskoj.

Neprofitni sektor u Republici Hrvatskoj obuhvaća šaroliku skupinu brojnih organizacija, ustanova, institucija, udruga građana, interesnih saveza, komora, udruženja, političkih stranaka, sindikata, športskih klubova i dr. Ove su organizacije ustrojene i registrirane prema različitim propisima, od Zakona o ustanovama, Zakona o udrugama, Zakona o športu, Zakona o fondacijama i zakladama, Zakona o humanitarnim organizacijama, do posebnih propisa kao što je Zakon o radu temeljem kojeg se registriraju sindikati i udruge poslodavaca, Zakon o političkim strankama, Zakon o Hrvatskoj gospodarskoj komori i dr.

Svim je ovim organizacijama zajedničko da je cilj njihova osnivanja i djelovanja obavljanje različitih funkcija koje nemaju tržišnu podlogu, već se djelatnost odvija radi ostvarivanja nekih unaprijed određenih zadaća. Te se zadaće i ciljevi navode u osnivačkim aktima neprofitne organizacije. Neprofitne organizacije u pravilu ne posluju radi ostvarivanja profita, već radi unapređenja onih društveno korisnih funkcija za članove pojedince ili za društvenu zajednicu u cjelini, koji su bili motiv osnivanja neprofitne organizacije.

Prikaz poreznih i carinskih uvjeta poslovanja neprofitnih organizacija ima svrhu olakšati snalaženje u brojnim propisima koji uređuju ovu materiju, te istaknuti rješenja iz poreznih propisa koja izravno utječu na financijsko poslovanje neprofitnog sektora.

Odgovori su koncipirani sukladno važećim propisima Republike Hrvatske objavljenim **zaključno sa 1. studenog 2001.g.**

SADRŽAJ

1. Oporezivanje prihoda (dobiti) neprofitnih organizacija	32
2. Porezno određenje poklona i donacija kod gospodarskih subjekata i fizičkih osoba koje doniraju neprofitne organizacije	39
3. Neprofitne organizacije i porez na dodanu vrijednost	41
4. Neprofitne organizacije i porez na promet nekretnina	51
5. Neprofitne organizacije i posebni porezi (trošarine)	54
6. Neprofitne organizacije i lokalni porezi	55
7. Neprofitne organizacije u carinskom sustavu	57
8. Obveze pri isplati plaća i drugih primitaka zaposlenicima i drugim osobama	59
9. Platni promet neprofitnih organizacija i plaćanja gotovim novcem	65
10. Obvezne knjigovodstvene evidencije i dostavljanje propisanih izvješća o poslovanju neprofitnih organizacija	68
Propisi	70

1. OPOREZIVANJE PRIHODA (DOBITI) NEPROFITNIH ORGANIZACIJA

1.1. Oporezuje li se prihod (dobit) neprofitnih organizacija?

Porezom na dobit se ne oporezuje prihod, već dobit ostvarena u poslovanju. Prema Zakonu o porezu na dobit, neprofitne organizacije nisu obveznici poreza na dobit. Obveznici poreza na dobit su trgovačka društva i druge pravne osobe koje obavljaju djelatnost radi stjecanja dobiti.

Zakonom o porezu na dobit, u čl. 2. st. 7. izrijekom je određeno da državne ustanove, ustanove jedinica područne (regionalne) samouprave, ustanove jedinica lokalne samouprave, državni zavodi, vjerske zajednice, političke stranke, sindikati, komore, udruge građana, zaklade i fondacije, **nisu obveznici poreza na dobit.**

Samo iznimno, ako nabrojane neprofitne organizacije obavljaju gospodarsku djelatnost i ako bi neoporezivanje te djelatnosti dovelo do stjecanja neopravdanih povlastica na tržištu, **Porezna uprava može rješenjem utvrditi za određenu organizaciju da je obveznik poreza na dobit za tu gospodarsku djelatnost.**

1.2. Pod kojim uvjetima neprofitna organizacija može obavljati gospodarsku djelatnost?

Neprofitna organizacija se može baviti gospodarskom djelatnošću sukladno svojim osnivačkim aktima. Ako je u statutu ili drugom osnivačkom aktu neprofitne organizacije navedeno da će se neprofitna organizacija baviti i nekim oblicima gospodarske djelatnosti, **to još uvijek ne znači da je automatizmom obveznik poreza na dobit ostvarenu obavljanjem gospodarske djelatnosti.** Pri tome je nevažno je li ta gospodarska djelatnost usko povezana sa ciljevima neprofitne organizacije ili je riječ o komercijalnoj djelatnosti koja nije povezana sa ciljevima neprofitne organizacije. U oba slučaja, neprofitna organizacija nije obveznik poreza na dobit, sve dok to posebnim rješenjem ne utvrdi porezna uprava. Naime, zakonodavac polazi od određenja da se ipak radi o manjem opsegu gospodarske aktivnosti kojom se ne remete pravila tržišne konkurencije.

Na primjer, neprofitna organizacija registrirana kao strukovna udruga radi unapređenja i dopunskog obrazovanja određenih zanimanja (npr. liječničke struke) može se baviti organizacijom savjetovanja i izdavanjem stručne literature sa ciljem osposobljavanja, dodatnog obrazovanja i pomoći u rješavanju profesionalnih pitanja liječničke struke. Ta je djelatnost izravno povezana sa ciljevima neprofitne organizacije, ali prihod od kotizacije za savjetovanja, od prodaje knjiga ili stručnih časopisa, od izdavanja određenih certifikata i sl., predstavlja prihod od gospodarske djelatnosti i eventualna ostvarena dobit ne podliježe oporezivanju, sve dok se na nečiju inicijativu ne izda rješenje kojim takva organizacija postaje obveznikom poreza na dobit.

Ili, sportska udruga može se, ako je tako navedeno u njezinim osnivačkim aktima, baviti prodajom pića na sportskim priredbama ili čak obavljati trajnu ugostiteljsku djelatnost koja nije povezana sa osnovnom djelatnošću sportske udruge, već ima isključivi komercijalni cilj pribaviti novčana sredstva za financiranje ciljeva te sportske organizacije.

Kad neprofitna organizacija obavlja neku gospodarsku djelatnost obvezna je, kao i svaki drugi poslovni subjekt, pridržavati se posebnih propisa koji uređuju predmetnu djelatnost. Tako će npr. neprofitnu udrugu koja izdaje časopis obvezivati propisi o izdavačkoj djelatnosti, športsku udrugu koja ima ugostiteljske objekte propisi o ugostiteljskoj djelatnosti itd.

1.3. Tko je ovlašten Poreznoj upravi podnijeti prijedlog za izdavanje rješenja kojim se utvrđuje da je određena neprofitna organizacija obveznik poreza na dobit za gospodarsku djelatnost?

Svaka zainteresirana osoba ovlaštena je Poreznoj upravi nadležnoj prema sjedištu neprofitne organizacije za koju se podnosi inicijativa, predložiti izdavanje rješenja kojim se ta neprofitna organizacija za svoju gospodarsku djelatnost proglašava obveznikom poreza na dobit. To može biti bilo koja pravna ili fizička osoba koja smatra da neoporezivanje gospodarske djelatnosti koju obavlja neprofitna organizacija, dovodi do neravnopravnog položaja drugih subjekata na tržištu dobara i usluga. Prijedlog može podnijeti i sama neprofitna organizacija, ali i porezna uprava na temelju uvida u gospodarske uvjete i situaciju na tržištu dobara i usluga.

Porezna uprava će razmotriti opravdanost inicijative, te eventualno izdati rješenje, na koje postoji mogućnost žalbe.

1.4. Ako Porezna uprava izda rješenje kojim neprofitna organizacija postaje obveznik poreza na dobit, je li takva organizacija porezni obveznik za sve svoje prihode?

Ne. Neprofitne organizacije nisu obveznici poreza na dobit na razliku između prihoda i rashoda ostvarenu od obavljanja negospodarskih i neprofitnih djelatnosti **zbog kojih su osnovane, već samo za dobit ostvarenu obavljanjem gospodarske djelatnosti za koju su dobile rješenje nadležnog tijela porezne vlasti.**

Drugim riječima, ako neprofitna organizacija uz gospodarsku djelatnost ima i prihode od članarina, dotacija i poklona, za taj dio prihoda i pozitivne razlike između prihoda i rashoda, nije obveznik poreza na dobit.

1.5. Jesu li pokloni i donacije oporezivi prihod neprofitne organizacije?

Ne. Pokloni i donacije za koje neprofitna organizacija ne pruža nikakvu protuuslugu davateljima tih donacija, nisu oporezivi.

Neprofitna organizacija može primati donacije u novcu, stvarima, uslugama i drugim oblicima materijalne imovine koji imaju tržišnu vrijednost, ali ni u jednom slučaju na primljene donacije ne plaća porez.

1.6. Da li se članarina neprofitnih organizacija oporezuje porezom na dobit?

Članarina koju kao svoju statutarnu obvezu plaćaju članovi neprofitne organizacije, nije oporeziva porezom na dobit. Pri tome članarina ne mora biti određena za sve članove u istom apsolutnom iznosu, ali mora biti određena po istom kriteriju za sve članove. To znači da članarina može biti određena različito za npr. nezaposlene osobe, za umirovljenike i za osobe u radnom odnosu. Ili, članarina može

biti određena prema određenom relativnom pokazatelju, npr. u postotku od plaće člana neprofitne organizacije. No, bitno je da se uvijek radi o **članarini koja je osnivačkim aktima određena kao obveza članova neprofitne organizacije**. Članovi neprofitne organizacije su osobe koje na temelju osnivačkih i drugih akata te organizacije imaju određena statutom određena prava i obveze (upravljačka prava, pravo na korištenje usluga neprofitne organizacije bez dodatnog plaćanja i dr.). Sve druge osobe koje nemaju upravljačka i druga statutom određena prava, nisu članovi, već korisnici usluga neprofitne organizacije.

U praksi se nerijetko članarinom nazivaju naknade za usluge koje se od korisnika naplaćuju u paušalnom iznosu, što stvara određene dileme i zabune. U takvim se slučajevima ne radi o neoporezivoj članarini, već o naknadi za uslugu koja se naplaćuje u unaprijed određenom fiksnom iznosu. Npr. kad neprofitna udruga naplaćuje članarinu za korištenje športskog teniskog terena na način da korisniku odredi mjesečnu ili godišnju članarinu koja omogućuje dva puta tjedno korištenje teniskog terena, ne radi se o članarini, već o naknadi za isporučenu uslugu. Korisnik plaća ovu članarinu - naknadu bez obzira hoće li koristiti teren u određeno vrijeme ili ne, ali se ipak ne radi o članarini u poreznom smislu, već o naknadi za omogućeno korištenje usluge.

Kad se radi o neprofitnoj organizaciji koju porezna uprava nije rješenjem proglasila obveznikom poreza na dobit, tada je i članarina i naknada za uslugu športskog terena iz prethodnog primjera, prihod koji ne podliježe oporezivanju porezom na dobit.

Kad bi se radilo o neprofitnoj organizaciji koja je na temelju rješenja utvrđena obveznikom poreza na dobit, tada se prihod od članarine ne bi uključivao u prihode gospodarske djelatnosti, a prihod od iznajmljivanja sportskih terena predstavljao bi prihod od gospodarske djelatnosti.

1.7. Jesu li prihodi koje neprofitna organizacija ostvari od kamata, oporezivi?

Načelno nisu. Kad neprofitna organizacija koja nije obveznik poreza na dobit, ostvaruje prihode od kamata po računima koji se vode u poslovnim bankama, štedionicama i štedno-kreditnim organizacijama (sredstva po viđenju, oročena sredstva, kunska ili devizna), prihod od kamata nije oporeziv.

No, ako bi neprofitna organizacija rješenjem bila proglašena obveznikom poreza na dobit i ako bi pri obavljanju gospodarske djelatnosti ostvarivala prihod od kamata, taj je prihod oporeziv, ali ne automatizmom u trenutku stjecanja kamata, već je oporeziva razlika između ostvarenih ukupnih prihoda i ukupnih rashoda u razdoblju oporezivanja (u pravilu u kalendarskoj godini).

1.8. Da li oporezivanje dobiti zavisi od tipa neprofitne organizacije?

Ne. Neprofitne organizacije prema zakonskoj definiciji nisu obveznici poreza na dobit. Samo iznimno, ako se bave gospodarskom djelatnošću i ako to porezna uprava utvrdi posebnim rješenjem, postaju porezni obveznici. Tada dobit od gospodarske djelatnosti utvrđuju na temelju Zakona o porezu na dobit, kao i svaki drugi subjekt koji je obveznik poreza na dobit.

1.9. Što je osnovica za oporezivanje porezom na dobit kod neprofitne organizacije koju je porezna uprava rješenjem proglasila obveznikom poreza na dobit?

Polazna veličina za određivanje osnovice poreza na dobit je razlika između ostvarenih prihoda i rashoda od gospodarske djelatnosti u razdoblju oporezivanja (u pravilu u kalendarskoj godini), korigirana za neke stavke koje je uvećavaju i za neke stavke koje je umanjuju.

Razlika između prihoda i rashoda (tzv. računovodstvena dobit) se pri utvrđivanju osnovice poreza na dobit **uvećava** za sljedeće stavke:

- 70% izdataka za reprezentaciju pod čime se podrazumijevaju izdaci za ugošćenja, darove, plaćanja izdataka za odmor, rekreaciju, šport, razonodu, za zakup automobila, plovila i zrakoplova, kuća za odmor i drugi slični izdaci);

- 30 % izdataka za troškove osobnih automobila i drugih izdataka za troškove osobnog prijevoza, te izdataka za korištenje rent-a-car vozila, osim troškova osiguranja osobnih automobila i drugih sredstava koji su u cijelosti porezno dopustivi rashod;

- amortizaciju iznad najviših porezno dopustivih stopa;
- izdatke za novčane kazne i prekršaje,
- sve druge izdatke koji nisu izravno povezani s ostvarivanjem dobiti i
- skrivene isplate dobiti.

Razlika između prihoda i rashoda (tzv. računovodstvena dobit) se pri utvrđivanju osnovice poreza na dobit **umanjuje** za sljedeće stavke:

- prihode od dividendi ili udjela u dobiti ostvarene temeljem udjela u kapitalu kod drugih poduzetnika i

- dio amortizacije koji u ranijim razdobljima oporezivanja nije bio priznat kao porezno dopustivi rashod.

1.10. Je li neprofitna organizacija obvezna voditi zasebno knjigovodstvo za gospodarsku djelatnost, a zasebno za osnovnu statutarnu djelatnost zbog koje je osnovana, kako bi mogla identificirati sve izdatke koji se odnose na gospodarsku djelatnost a koji uvećavaju ili umanjuju osnovicu poreza na dobit?

Nema izričite zakonske obveze da neprofitna organizacija vodi zasebno knjigovodstvo za osnovnu djelatnost zbog koje je osnovana, a zasebno za gospodarsku djelatnost za koju je obveznik poreza na dobit. Zakon o porezu na dobit u čl. 24. određuje da su za utvrđivanje porezne obveze mjerodavne poslovne knjige koje se vode u skladu s propisima o računovodstvu i financijska izvješća koja se sastavljaju na temelju tih propisa. No, zbog propisane metodologije utvrđivanja osnovice poreza na dobit, **za samu organizaciju je uputno** da prihode i rashode koji se odnose na gospodarsku djelatnost vodi u posebnom fondu (prema propisima o neprofitnom knjigovodstvu, tzv. fond D).

Na primjer, neprofitna organizacija raspolaže sa voznim parkom od 5 osobnih automobila od čega su tri namijenjena obavljaju negospodarske djelatnosti, a dva se koriste u obavljaju gospodarske djelatnosti kojom se prikupljaju sredstva za financiranje ciljeva neprofitne organizacije. Porezno su nepriznati rashodi u visini 30% svih izdataka, uključivo i izdatke za amortizaciju, samo za dva automobila koji se koriste u svrhu obavljanja gospodarske djelatnosti (a ne za svih pet osobnih

automobila), pa je u interesu neprofitne organizacije da u svom knjigovodstvu osigura odvojene podatke o izdacima za osobne automobile.

Dakako da je u brojnim primjerima vrlo teško sasvim precizno odvojiti rashode za gospodarsku, od rashoda negospodarske djelatnosti. Pri tome se uvijek kada je to moguće trebaju koristiti naturalni, a samo iznimno financijski parametri. Na primjer, ako se djelatnost odvija u istom prostoru, troškove grijanja je najuputnije razlučiti prema kriteriju korisne površine poslovnog prostora koji se koristi za gospodarsku odnosno za negospodarsku djelatnost.

1.11. U kojim rokovima je neprofitna organizacija koja je rješenjem porezne uprave utvrđena obveznikom poreza na dobit, obvezna nadležnim poreznim organima prijavljivati obvezu za porez na dobit?

Obveza za porez na dobit utvrđuje se nakon isteka kalendarske godine, najkasnije do **30. travnja tekuće godine za prethodnu kalendarsku godinu.**

Za poslovne subjekte koji posluju kraće od godinu dana, obveza za porez na dobit utvrđuje se najkasnije **četiri mjeseca nakon isteka razdoblja za koje se utvrđuje dobit.** Na primjer, ako je porezni obveznik počeo poslovati polovinom godine, u mjesecu srpnju, najkasnije do 30. travnja sljedeće godine podnosi prijavu poreza na dobit za odgovarajuće razdoblje poslovanja u prethodnoj godini (za razdoblje srpanj – prosinac). Isto tako, ako poslovni subjekt prestaje poslovati tijekom godine (npr. likvidacija se provodi u svibnju), obvezan je u roku četiri mjeseca dostaviti prijavu porez na dobit za razdoblje od početka kalendarske godine do završetka poslovanja (u ovom primjeru za razdoblje siječanj – svibanj, najkasnije do 30. rujna).

1.12. Koji su rokovi plaćanja poreza na dobit?

Obveznici poreza na dobit plaćaju tijekom godine **predujam** poreza na dobit na osnovi prijave poreza na dobit u prethodnoj kalendarskoj godini. Iznos mjesečnog predujma poreza na dobit utvrđuje se tako da se godišnja obveza za porez na dobit podijeli sa brojem mjeseci poslovanja u toj godini. **Obveza za mjesečne predujmove dospijeva posljednjeg dana u tekućem mjesecu za prethodni mjesec.**

Godišnja obveza plaćanja poreza na dobit dospijeva najkasnije 30. travnja tekuće godine za prethodnu godinu. Godišnja obveza za porez na dobit uspoređuje se sa plaćenim predujmovima, te utvrđuje razlika za uplatu ili eventualno razlika više plaćenog poreza od konačno utvrđene obveze za kalendarsku godinu. Za više plaćeni porez u predujmovima može se po konačnom obračunu zahtijevati povrat od porezne vlasti ili tako uplaćene iznose koristiti kao unaprijed plaćene predujmove za naredno porezno razdoblje.

1.13. Kolika je stopa poreza na dobit?

Dobit ostvarena u Republici Hrvatskoj oporezuje se stopom od **20 %**.

1.14. Jesu li za prijavu poreza na dobit propisani obrasci? Gdje se mogu nabaviti? Kome se dostavljaju propisani obrasci?

Prijava poreza na dobit podnosi se na propisanom obrascu koji nosi oznaku "PD - obrazac". Osim ovog obrazaca, obveznici poreza na dobit dužni su poreznoj vlasti dostaviti i financijske izvještaje (bilanca i račun prihoda i rashoda).

Obrasci za prijavu poreza na dobit mogu se kupiti u svakoj specijaliziranoj knjižari koja prodaje tiskanice "Narodnih novina".

Prijava poreza na dobit dostavlja se poreznoj upravi **nadležnoj prema mjestu registriranog sjedišta neprofitne organizacije**.

1.15. Ima li neprofitna organizacija koja je rješenjem porezne uprave utvrđena obveznikom poreza na dobit, posebne olakšice pri utvrđivanju obveze za porez na dobit?

Za gospodarsku djelatnost koju obavljaju i po osnovu koje su obveznici poreza na dobit, neprofitne organizacije nemaju nikakvu posebnu olakšicu u odnosu na druge obveznike poreza na dobit.

Najvažnija olakšica propisana za sve porezne obveznike sadržana je u mogućnosti da se **osnovica poreza na dobit umanji po osnovi plaća novih zaposlenika i to za visinu plaća i doprinosa na plaću koji su obračunani za razdoblje za koje se utvrđuje porez**, a isplaćeni do dana podnošenja porezne prijave. Pri tome se novim zaposlenicima smatraju zaposlenici s kojima je sklopljen ugovor o radu na neodređeno vrijeme, a zaposlenje je uslijedilo nakon jednomjesečne prijave na Zavodu za zapošljavanje. Novim zaposlenicima smatraju se i osobe koje se prvi puta zapošljavaju nakon završetka školovanja i osobe kod kojih je zaposlenje uslijedilo nakon odustajanja od korištenja prava na mirovinu. U svim se slučajevima traži da je riječ o radnom odnosu na neodređeno vrijeme, osim za vježbenike, pripravnike i stažiste za koje se porezna olakšica može koristiti i pri sklapanju ugovora o radu na određeno vrijeme.

Ako porezni obveznik u poreznom razdoblju sklopi ugovore o radu sa novim zaposlenicima, ali u istom razdoblju raskide ugovore o radu sa drugim zaposlenicima, porezna osnovica se umanjuje za razliku između obračunatih i isplaćenih plaća novim zaposlenicima i obračunatih plaća koje bi u poreznom razdoblju primili zaposlenici sa kojima je raskinut radni odnos.

Pravo na umanjenje porezne osnovice po osnovi novog zapošljavanje porezni obveznik može koristiti godinu dana od zaposlenja, s tim da se to razdoblje može protezati unutar dva porezna razdoblja (dvije kalendarske godine). Iznimno se pravo na umanjenje porezne osnovice za isplaćene plaće i doprinose na plaću zaposlenika – invalida može koristiti tri godine računajući od dana njihova zaposlenja.

1.16. Kakve su obveze neprofitnih organizacija koje obavljanjem gospodarske djelatnosti ostvaruju porezni gubitak u poslovanju?

Ako se u postupku utvrđivanja porezne osnovice utvrdi negativna porezna osnovica, porezni obveznik posluje sa poreznim gubitkom. Neprofitna organizacija koja je rješenjem porezne uprave postala obveznik poreza na dobit, a koja ostvari porezni gubitak, može ga nadoknaditi umanjivanjem porezne osnovice u sljedećim poreznim razdobljima. Porezni se gubitak može prenositi u **sljedećih pet godina**.

Ako se osim poreznog gubitka ostvaruje i računovodstveni gubitak (ako su u dužem periodu rashodi veći od prihoda), takvo poslovanje je signal koji bi organima upravljanja i tijelima koja su u neprofitnoj organizaciji nadležna za donošenje financijskih odluka, morao biti pokazatelj nužnosti donošenja odgovarajućih poslovnih rješenja.

1.17. Kada se plaća porez na dobit po odbitku?

Porez na dobit po odbitku je novi institut uveden u porezni sustav tek od 1. siječnja 2001.g. Porez na dobit po odbitku plaćaju obveznici poreza na dobit koji plaćaju naknade za korištenje prava intelektualnog vlasništva, naknade za usluge istraživanja tržišta, poreznog savjetovanja, revizorske i slične usluge, te pri isplati dividendi, udjela u dobiti i kamata **inozemnim osobama koji nisu fizičke osobe**.

Porez na dobit po odbitku plaća se po stopi od **15%**. Porezna obveza dospijeva u trenutku plaćanja naknade za koju je propisano oporezivanje porezom na dobit po odbitku.

1.18. Može li neprofitna organizacija slobodno raspolagati ostvarenom dobiti?

Da. Neprofitna organizacija koja je obveznik poreza na dobit, slobodno raspolaže iznosom neto dobiti, tj. dobiti umanjene za porez na dobit. Ovlašteni organi neprofitne **organizacije bez miješanja porezne vlasti odlučuju o upotrebi i raspolaganju dobiti nakon oporezivanja**.

Međutim, to ne znači da u raspodjeli neto dobiti ne postoje izvjesna ograničenja. Člankom 5. st. 4. Zakona o udrugama kojim se regulira djelatnost udruge, izrijeком se zabranjuje udruzi da djelatnost obavlja radi stjecanja dobiti za svoje članove ili za treće osobe. Ako u obavljaju djelatnosti udruga ostvari dobit, ona se mora sukladno statutu koristiti isključivo za obavljanje i unapređenje djelatnosti udruge, kojima se ostvaruju njezini ciljevi propisani statutom i drugim osnivačkim aktima. Isto tako, članak 16. st.5. Zakona o zakladama i fondacijama propisuje da se imovina zaklade, uključujući i imovinu koju zaklada stekne gospodarskim iskorištavanjem svoje imovine, može koristiti samo za ostvarivanje svrhe za koju je zaklada osnovana. Ova se odredba istovjetno primjenjuje i na fondacije (čl.32. st. 2. istog Zakona).

Ovakvim su rješenjima sukladne i odredbe Zakona o porezu na dohodak, prema kojima se pri isplati fizičkim osobama dividendi i udjela u dobiti, plaća porez na dohodak po stopi od 15%. Pri tome propis o oporezivanju dividendi i udjela izrijeком polazi od određenja da je uvijek riječ o isplati po osnovu udjela u kapitalu. Kako neprofitne organizacije nemaju kapital, kod njih po tom osnovu i nije moguća isplata fizičkim osobama.

Iako u poreznom i pravnom sustavu za neprofitne organizacije o tome nema izričitih odredbi, čini se da je neprofitnim organizacijama dozvoljeno da reinvestiraju dobit, sukladno odluci nadležnog organa nevladine organizacije. Naime, zakonom nigdje nije propisano koji se dio dobiti ostvarene u jednoj godini mora iskoristiti za provođenje osnovnih statutarnih ciljeva nevladine organizacije, ali opet pod uvjetom da će se ostvarena dobit u krajnjoj instanci koristiti isključivo za obavljanje i unapređenje statutarnih djelatnosti organizacije.

2. POREZNO ODREĐENJE POKLONA I DONACIJA KOD GOSPODARSKIH SUBJEKATA I FIZIČKIH OSOBA KOJE DONIRAJU NEPROFITNE ORGANIZACIJE

2.1. Jesu li donacije i potpore u novcu, dobrima i uslugama koje gospodarski subjekti daruju neprofitnim organizacijama, porezno priznati rashod za onoga tko daje donaciju?

Obveznici poreza na dobit i obveznici poreza na dohodak nastavno od 1. siječnja 2001.g. mogu u svoje rashode poslovanja koji im umanjuju osnovicu poreza, uključiti darovanja u naravi ili u novcu, dana u kulturne, znanstvene, odgojno-obrazovne, zdravstvene, humanitarne, športske, vjerske i druge svrhe, udrugama i drugim osobama koje ove djelatnosti obavljaju u skladu s posebnim propisima, **do visine 2% ukupnog prihoda ostvarenog u prethodnoj kalendarskoj godini.**

Za razliku od ranijih propisa prema kojima su porezno bile dopustive samo donacije za šport i kulturno-umjetničko stvaralaštvo, prema novim je propisima praktično moguće kao porezno priznati trošak poklanjati za svaku neprofitnu namjenu.

Porezna olakšica pri davanju donacija propisana je ne samo za pravne i fizičke osobe koje obavljaju gospodarsku djelatnost, već i za sve fizičke osobe nezavisno iz kojeg izvora ostvaruju dohodak. Tako npr. osoba koja ostvaruje dohodak samo temeljem radnog odnosa, a tijekom godine donira neku od nabrojanih neprofitnih namjena, može podnošenjem godišnje porezne prijave poreza na dohodak, umanjiti poreznu osnovicu. Jedina iznimka su darovanja fizičkih osoba vjerskim zajednicama. Darovanja vjerskim zajednicama će se priznavati kao dopustivi izdatak koji umanjuje poreznu osnovicu poreza na dohodak, tek kada to bude propisano posebnim zakonom koji će urediti pravni položaj vjerskih zajednica.

2.2. Pod kojim uvjetima je dozvoljen i veći neoporezivi iznos donacije od 2% ukupnog prihoda iz prethodne godine?

Ako iznos donacije prelazi 2% ukupnog prihoda prethodne godine, potrebno je **pribaviti potvrdu nadležnog ministarstva** ovisno o namjeni za koju je dana donacija. Iznos porezno dopustive donacije time je praktično neograničen, uz prethodno pribavljenu potvrdu nadležnog ministarstva iz koje je razvidna svrha i program za koji će se donacija utrošiti.

Koje je ministarstvo nadležno, ovisi o svrsi koja se sponzorira. Ako se donacija koja prelazi 2% ukupnog prihoda daje za šport, potrebno je pribaviti potvrdu Ministarstva prosvjete i športa, za humanitarne namjene – Ministarstva rada i socijalne skrbi, zdravstvenim ustanovama – Ministarstva zdravstva, vjerskim zajednicama – Ministarstva financija itd.

2.3. Koja je dokumentacija potrebna za davanje donacija u novcu, a koja kad se daju dobra ili usluge?

Kad se donacija daje u novcu, dovoljno je da ovlašteno tijelo o tome donese odluku (uprava trgovačkog društva, poduzetnik pojedinac) i da se **novčana sredstva**

uplate na račun ustanove, udruge ili druge organizacije kojoj je donacija namijenjena. Kad se donacija daje fizičkom osobama koje obavljaju djelatnost u skladu sa posebnim propisima, npr. samostalnom umjetniku ili vrhunskom športašu, tada je također nužno odgovarajući iznos doznačiti na žiro ili tekući račun te osobe (ne u gotovini!).

Ako se donacija daje **u dobrima ili uslugama**, potrebno je da i davatelj i primatelj donacije o tome imaju **vjerodostojne isprave** (npr. zapisnik o preuzimanju robe, otpremnica i sl.). Tako npr. ako proizvođač voćnih sokova daje donaciju amaterskom športskom klubu u sokovima, nužno je da i proizvođač sokova i športski klub raspolažu ispravom koja sadrži podatke o vrsti, količini i cijeni darivanih predmeta.

2.4. Kad se donacija umjesto u novcu daje u stvarima ili uslugama, a darovatelj je obveznik poreza na dodanu vrijednost, je li obvezan na isporučena dobra i usluge obračunati porez na dodanu vrijednost?

Ako je davatelj donacije obveznik poreza na dodanu vrijednost i daje donaciju ili potporu u **stvarima ili uslugama** koje podliježu oporezivanju porezom na dodanu vrijednost, **tada je obveznik poreza na dodanu vrijednost** na darivane predmete ili usluge. Pri tome mu je obračunati porez na dodanu vrijednost, zajedno sa vrijednošću darivanih predmeta ili usluga, porezno dopustivi rashod pri oporezivanju porezom na dobit ili porezom na dohodak do visine 2% ukupnog prihoda prethodne godine.

Obveza obračunavanja poreza na dodanu vrijednost ovisiti će o tome je li isporučitelj dobra ili usluge porezni obveznik PDV-a i o tome je li riječ o isporuci dobra odnosno usluge koja se po hrvatskim propisima oporezuje porezom na dodanu vrijednost.

- 1. primjer** - Trgovačko društvo obveznik PDV-a koje daruje odjevne predmete humanitarnoj organizaciji dužno je na tržnu vrijednost darivanih predmeta obračunati porez na dodanu vrijednost po stopi od 22%, a ukupni iznos koji predstavlja vrijednost predmeta zajedno sa obračunatim porezom na dodanu vrijednost, porezno je dopustivi rashod do propisanih iznosa;
- 2. primjer** - Trgovačko društvo koje humanitarnoj organizaciji daruje kruh, mlijeko, lijekove i ortopedska pomagala sa posebne liste lijekova i ortopedskih pomagala Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, na tu isporuku ne obračunava porez na dodanu vrijednost jer se radi o proizvodima koji se u Republici Hrvatskoj oporezuju nultom stopom PDV-a;
- 3. primjer** - Banka daruje trenirke, tenisice i drugu sportsku opremu sportskom klubu; na vrijednost darivanih stvari banka ne obračunava porez na dodanu vrijednost jer nije porezni obveznik PDV-a i pri nabavi tih dobara nije ni koristila ulazni pretporez.

2.5. Što je osnovica za obračun poreza na dodanu vrijednost u slučaju kad trgovačko društvo daruje proizvode ili usluge na koje zaračunava porez na dodanu vrijednost?

Pri davanju proizvoda na koje se obračunava porez na dodanu vrijednost, osnovica za obračun obveze za PDV ovisi o tome daruju li se proizvodi proizvedeni u poduzeću ili proizvodi kupljeni na tržištu. Ako se daruju proizvodi proizvedeni u poduzeću, porez na dodanu vrijednost se obračunava na osnovicu u visini troškova proizvodnje utvrđenih po računovodstvenim propisima. Ako se daruje trgovačka roba i drugi proizvodi kupljeni na tržištu, porez na dodanu vrijednost se obračunava na cijenu nove nabave (dakle, na vrijednost umanjenu za trgovačku maržu).

Kod davanja usluga, porez na dodanu vrijednost se obračunava na tržišnu vrijednost tih usluga važeću u mjestu davanja.

3. NEPROFITNE ORGANIZACIJE I POREZ NA DODANU VRIJEDNOST

3.1. Jesu li sve neprofitne organizacije obveznici poreza na dodanu vrijednost?

Nisu. Većina neprofitnih organizacija nisu obveznici poreza na dodanu vrijednost (PDV). U pravilu su obveznici poreza na dodanu vrijednost trgovačka društva i fizičke osobe koje obavljaju poduzetničku, gospodarsku djelatnost, dakle oni koji svojim kupcima prodaju dobra ili usluge uz naknadu.

Porez na dodanu vrijednost je oblik posrednog poreza na potrošnju koji u ime i za račun Države od krajnjih potrošača naplaćuju poduzetnici koji potrošačima prodaju dobra i usluge oporezive PDV-om. Neprofitne organizacije se u pravilu ne bave poduzetničkom djelatnošću, pa najčešće i nisu obveznici poreza na dodanu vrijednost.

Neprofitna organizacija postaje obveznik poreza na dodanu vrijednost ako joj vrijednost isporučenih (prodanih) dobara i usluga prelazi svotu od **85.000 kuna godišnje**.

3.2. Koja je u poreznom smislu razlika između neprofitnih organizacija koje jesu i onih koje nisu obveznici poreza na dodanu vrijednost?

Razlika je u sljedećem:

Neprofitne organizacije koje su obveznici PDV-a dužne su na sve svoje isporuke (dakle, na sva dobra i usluge) koje prodaju kupcima zaračunavati porez na dodanu vrijednost. U Hrvatskoj se većina isporučenih dobara i usluga oporezuje stopom poreza na dodanu vrijednost od 22%. Porezna obveza koju uplaćuju u Državni proračun utvrđuje se kao razlika između poreza na dodanu vrijednost koji zaračunavaju kupcima i pretporeza koji su kao ulazni porez odbili sa računa svojih dobavljača (kreditna metoda ubiranja PDV-a). Naime, organizacije obveznici PDV-a imaju pravo sa ulaznih računa za kupnju proizvoda i usluga odbiti PDV koji su im zaračunali dobavljači i time umanjiti uplatu porezne obveze u Državni proračun.

Neprofitne organizacije koje nisu porezni obveznici PDV-a snose taj porez kao krajnji potrošači. One ne zaračunavaju PDV svojim kupcima, pa su za krajnjeg

korisnika njihove isporuke u pravilu jeftinije. No, te organizacije nemaju ni pravo odbiti pretporez sa ulaznih računa za kupljene nabavke, već snose zaračunani PDV kao sastavni dio cijene kupljenih artikala ili usluga (npr. kupljenog kancelarijskog materijala, nabavljene dugotrajne imovine i dr.). Stoga njihove isporuke ne mogu biti jeftinije za ukupnih 22% u odnosu na iste organizacije koje jesu porezni obveznici PDV, jer su im rashodi poslovanja veći upravo za PDV sadržan u računima dobavljača.

3.3. Što se ubraja u kriterij od 85.000 kn oporezivog prometa kao granica za obvezan ulazak u krug obveznika poreza na dodanu vrijednost? Ulaze li u tu veličinu prihodi od donacija i članarina?

Kriterij od 85.000 kn godišnjeg prometa određuje se od prometa oporezivog porezom na dodanu vrijednost. Riječ je, dakle, o isporukama dobara i usluga, uz naknadu. Primitak novca bez izravne protučinidbe, ne podliježe oporezivanju PDV-om. To znači da se na primljene donacije ne zaračunava porez na dodanu vrijednost, pa se one i ne uključuju u kriterij za određivanje oporezivog prometa.

Članarine koje su naplaćene od članova neprofitne organizacije sukladno statutu i drugim aktima, određene po istom kriteriju za sve članove (što ne mora nužno značiti i u istom apsolutnom iznosu), također ne ulaze u kriterij oporezivog prometa od 85.000 kn godišnje.

Ako je razdoblje poslovanja u prethodnoj kalendarskoj godini kraće od godinu dana, kriterij za obvezna ulazak u sustav PDV-a određuje se razmjerno razdoblju poslovanja.

3.4. Koje neprofitne organizacije nisu obveznici poreza na dodanu vrijednost nezavisno od veličine ostvarenog prometa?

Prema hrvatskom sustavu PDV-a, osim kriterija veličine prometa od 85.000 kn na godišnjoj razini, izrijeком su nabrojane institucije i organizacije koje nisu obveznici PDV-a bez obzira na veličinu ostvarenog prometa. To su organizacije koje se ne smatraju poduzetnicima (sindikati i komore pobrojani u čl. 6. Zakona) i organizacije registrirane kao ustanove koje obavljaju isporuke oslobođene poreza na dodanu vrijednost (ustanove kulture, ustanove socijalne skrbi, ustanove za liječenje, ustanove za predškolski odgoj, ustanove obrazovanja i dr. iz čl. 11. Zakona o porezu na dodanu vrijednost. Većina poreznih oslobođenja u čl. 11. su oslobođenja institucionalnog karaktera, tj. isporuke su oslobođene samo ako ih obavlja organizacija koja tu djelatnost obavlja po posebnom zakonu (Zakon o ustanovama, Zakon o osnovnom školstvu, Zakon o zdravstvenoj zaštiti i dr.). Iznimka u odnosu na institucionalni pristup su porezna oslobođenja za usluge i isporuke dobara samostalnih umjetnika i umjetničkih organizacija, te isporuke pučkih učilišta koje ta učilišta obavljaju u skladu sa posebnim propisima.

Organizacije iz čl. 11. Zakona o porezu na dodanu vrijednost nisu porezni obveznici čak ni u slučaju kad osim osnovnih djelatnosti obavljaju druge djelatnosti, koje su inače oporezive porezom na dodanu vrijednost, i to nezavisno od veličine prometa ostvarenog od tih dopunskih djelatnosti. Na primjer, ako se ustanova registrirana za skrb o studentskom standardu dodatno bavi i iznajmljivanjem poslovnog prostora, nije porezni obveznik za sve svoje djelatnosti, iako možda od iznajmljivanja poslovnog prostora ostvaruje promete koji su veći od 85.000 kn

godišnje.

Organizacije iz čl. 6. i organizacije iz čl. 11. Zakona nisu obveznici poreza na dodanu vrijednost čak i ako im promet prelazi godišnju svotu od 85.000 kn. Pri tome između ove dvije skupine organizacija postoji značajna razlika. Organizacije iz čl. 6. Zakona mogu vlastiti zahtjev ili na prijedlog drugih zainteresiranih poduzetnika kojima konkuriraju na tržištu postati obveznici PDV-a, ali samo po rješenju nadležne porezne uprave, a ne po vlastitoj odluci. Organizacije iz čl. 11. Zakona registrirane kao ustanove, ne mogu uopće postati obveznici poreza na dodanu vrijednost, čak i kad bi im to iz nekog razloga odgovaralo (iznimka su samo ustanove kulture koje imaju pravo izbora).

3.5. Kakav je porezni položaj neprofitnih organizacija koje nisu obveznici poreza na dodanu vrijednost? Jesu li ove organizacije u porezno povoljnijem položaju od neprofitnih organizacija koje su obveznici poreza na dodanu vrijednost?

Ako se neprofitne organizacije ne bave gospodarskom djelatnošću i ako obavljaju isporuke za građane - krajnje potrošače, tada je načelno povoljniji položaj onih organizacija koje nisu porezni obveznici PDV-a. Suštinski sadržaj rada neprofitne organizacije je ostvarivanje nekih statutom utvrđenih ciljeva u odnosu na svoje korisnike, pa činjenica da neprofitna organizacija korisnicima koji su najčešće građani - krajnji potrošači, ne zaračunava PDV, u konačnici rezultira nižom cijenom usluga.

No, organizacija koja nije porezni obveznik PDV-a i sama djeluje kao krajnji potrošač. Pri kupnji svih dobara i usluga na tržištu, ona snosi PDV kao konačni trošak svog poslovanja.

3.6. Postoje li situacije u kojima neprofitna organizacija koja nije porezni obveznik PDV-a već pri kupnji dobara i usluga snosi porez na dodanu vrijednost kao krajnji potrošač, sama obračunava poreznu obvezu za PDV?

Da. To su u praksi relativno rijetke situacije kada organizacija koja nije porezni obveznik PDV-a, postaje povremeni porezni obveznik. Riječ je o situacijama kada je organizacija sa sjedištem u Hrvatskoj primatelj usluge koju joj je obavio inozemni poduzetnik, a za koju je na temelju čl. 5. Zakona o porezu na dodanu vrijednost, propisano mjesto oporezivanja u Republici Hrvatskoj. To su sljedeće usluge:

- usluge u svezi sa nekretninama koje imaju sjedište u Republici Hrvatskoj, a koje je domaćoj organizaciji obavio poduzetnik sa sjedištem u inozemstvu;
- znanstvene, umjetničke, nastavne, športske, zabavne i slične usluge i njihovo organiziranje, ako su obavljene na području Republike Hrvatske;
- usluge prijevoza na dionici puta u Republici Hrvatskoj;
- pomoćne usluge u prijevozu obavljene u Republici Hrvatskoj;
- promidžbene usluge, usluge inženjera, odvjetnika, revizora, tumača, prevoditelja i druge usluge savjetovanja, usluge ustupanja i korištenja autorskih prava, usluge elektronske obrade podataka, ustupanje informacija, ustupanje osoblja, odustajanje od obavljanja poslovne aktivnosti, iznajmljivanje pokretnih dobara osim prijevoznih sredstava i sve usluge posredovanja u svezi sa ovim uslugama, koje domaćem primatelju obavi poduzetnik sa sjedištem u inozemstvu.

U svim nabrojanim slučajevima domaći primatelj usluge koju je obavio strani poduzetnik, sam obračunava obvezu za porez na dodanu vrijednost i uplaćuje je na odgovarajući račun Državnog proračuna. Ako je riječ o poreznom obvezniku PDV-a, tako plaćeni porez koristi kao svoj pretporez. Ako se radi o organizaciji koja nije porezni obveznik PDV-a, uplaćeni porez povećava rashode poslovanja te organizacije.

Primjer:

Neprofitna udruga koja nije porezni obveznik PDV-a organizira rock koncert na kojem nastupa inozemni izvođač. Koncert se održava u Hrvatskoj. Domaći organizator koncerta je obvezan na vrijednost usluge koju je obavio inozemni izvođač sam obračunati obvezu za porez na dodanu vrijednost po stopi od 22% i uplatiti je u Državni proračun. S obzirom da neprofitna organizacija organizator koncerta nije porezni obveznik, tako uplaćeni porez na dodanu vrijednost povećava njezine izdatke za troškove organizacije koncerta.

Da se radilo o neprofitnoj udruzi koja je obveznik poreza na dodanu vrijednost, također bi postojala obveza za uplatu obveze za PDV na vrijednost usluge koju je domaćem naručitelju obavio inozemni izvođač, ali bi se tako uplaćeni PDV mogao odbiti kao pretporez.

3.7. Imaju li neprofitne organizacije neke olakšice pri nabavi dobara i usluga i plaćanju poreza na dodanu vrijednost?

Kad neprofitna organizacija koja **nije obveznik PDV-a** u zemlji nabavlja dobra ili usluge ili uvozi dobra iz inozemstva, a ta dobra i usluge plaća iz sredstava koja potječu iz prihoda ostvarenih u zemlji (od donacija u zemlji, od članarine, od vlastite djelatnosti i dr.), snosi porez na dodanu vrijednost sadržan u cijeni kao dio troška nabave tog dobra ili usluge.

Kad se radi o neprofitnoj organizaciji **koja je obveznik PDV-a** i koja u zemlji nabavlja dobra ili usluge ili uvozi dobra iz inozemstva, a ta dobra i usluge plaća iz sredstava koja potječu iz prihoda ostvarenih u zemlji (od donacija u zemlji, od članarine, od vlastite djelatnosti i dr.), kao i svaki drugi porezni obveznik PDV-a, odbija pretporez sa svih ulaznih računa kod kojih su ispunjeni uvjeti odbitka pretporeza.

No, u odnosu na ova opća pravila, za neprofitne organizacije su propisana posebna oslobođenja od plaćanja poreza na dodanu vrijednost **u slučaju uvoza dobara koja besplatno primaju iz inozemstva ili ih plaćaju iz inozemne novčane pomoći, te u slučaju kad u zemlji nabavljaju dobra i usluge koje plaćaju sredstvima inozemnih novčanih donacija.**

3.8. Na koja dobra se odnosi porezno oslobođenje pri uvozu za koji nema obveze plaćanja prema inozemstvu odnosno pri uvozu koji se plaća sredstvima inozemnih novčanih donacija?

Uvoz svih dobara koja su kao donacija dana humanitarnim organizacijama, zdravstvenim, obrazovnim, kulturnim, znanstvenim, vjerskim i socijalnim ustanovama, športskim amaterskim klubovima te tijelima državne i lokalne samouprave i uprave, oslobođen je poreza na dodanu vrijednost. Prema posebnoj odredbi Pravilnika o PDV-u, sa ovim su organizacijama izjednačene sve neprofitne organizacije, ustanove i udruge. Korisnici poreznog oslobođenja pri uvoznom carinjenju odgovarajućom potvrdom nadležnog ministarstva dokazuju da se radi o

donaciji, temeljem čega ostvaruju poreznu olakšicu.

Isto tako, ako nabrojane organizacije **uvoze dobra koja plaćaju iz inozemne novčane pomoći**, ostvaruju porezno oslobođenje pod istim uvjetima.

3.9. Za koje se namjene i pod kojim uvjetima ostvaruje porezno oslobođenje pri nabavkama u zemlji, ako se te nabavke plaćaju iz inozemnih novčanih donacija?

Sve usluge i sva dobra koja humanitarne organizacije, zdravstvene, obrazovne, kulturne, znanstvene, vjerske i socijalne ustanove, športski amaterski klubovi te tijela državne i lokalne samouprave i uprave, nabavljaju u zemlji i plaćaju ih sredstvima inozemne novčane pomoći, oslobođene su poreza na dodanu vrijednost. Prema posebnoj odredbi Pravilnika o PDV-u, ova se olakšica odnosi na sve neprofitne organizacije, ustanove i udruge. Porezno oslobođenje se ne može ostvariti za kupnju nafte i naftnih derivata, duhana i duhanskih prerađevina, te alkohola i alkoholnih pića.

Radi korištenja oslobođenja od plaćanja poreza na dodanu vrijednost, primatelj novčane donacije iz inozemstva treba nadležnom područnom uredu Porezne uprave dostaviti dokumentaciju o primljenoj novčanoj donaciji iz inozemstva (npr. ugovor ili izjavu o primljenoj donaciji, izvadak sa deviznog ili žiro-računa) i potvrdu nadležnog ministarstva kojom dokazuje svoj status. Na temelju te dokumentacije nadležni ured Porezne uprave izdaje potvrdu (**obrazac P**) s iznosom svote donacije u kunama, do kojeg iznosa primatelj donacije može nabavljati dobra i usluge u zemlji bez plaćanja poreza na dodanu vrijednost. Primatelj donacije kao kupac, svakom prodavatelju podnosi potvrdu porezne uprave u koju prodavatelj upisuje podatak o isporučenim (prodanim) dobrima i uslugama bez poreza, ovjerava taj podatak i za svoje potrebe zadržava presliku potvrde kao dokaz o besporeznoj isporuci dobra ili usluge. Primatelj donacije kao kupac koristi potvrdu za neograničen broj kupnji, sve dok ne potroši iznos primljene inozemne novčane donacije.

Nakon iskorištenja ukupnog iznosa donacije za nabavu dobara i usluga u tuzemstvu, primatelj donacije popunjenu potvrdu sa svim podacima o obavljenim kupnjama, dostavlja ponovno u područni ured Porezne uprave koji je izdao potvrdu.

3.10. Jesu li za humanitarne organizacije propisane dodatne porezne olakšice u plaćanju poreza na dodanu vrijednost?

Osim oslobođenja iz prethodnih točaka koje se odnosi na donacije, poreza na dodanu vrijednost oslobođen je konačni uvoz humanitarne pomoći, osim nafte i naftnih derivata, duhana i duhanskih prerađevina, alkohola i alkoholnih pića. Humanitarnom pomoći smatra se uvoz dobara za koje primatelj - humanitarna organizacija registrirana u Republici Hrvatskoj po propisima o registraciji humanitarnih organizacija, nema plaćanja u inozemstvo, a uvoz dobara je namijenjen za potrebe same humanitarne organizacije (oprema, potrošni materijal) ili za programe pomoći koje provodi.

Ako je u vrijednost dobara humanitarne pomoći koja se uvoze u Republiku Hrvatsku uključena i vrijednost usluga koje su u svezi sa uvozom tih dobara, tada su i te usluge oslobođene poreza na dodanu vrijednost.

3.11. Koje su propisane olakšice za međunarodne organizacije čiji je status izjednačen sa statusom diplomatskih i konzularnih predstavništava?

Međunarodne organizacije kojima je na temelju posebnih propisa priznat status izjednačen sa statusom diplomatskih i konzularnih predstavništava, ne plaćaju porez na dodanu vrijednost na sve nabavke dobara i usluga u Republici Hrvatskoj koje koriste za službene potrebe organizacije i za privatne potrebe osoblja čiji je status izjednačen sa statusom diplomatskog i konzularnog osoblja. Međunarodne organizacije takav status dokazuju **odgovarajućom potvrdom** koju izdaje nadležno tijelo državne vlasti u Republici Hrvatskoj (tzv. potvrda protokola Vlade Republike Hrvatske o statusu uzajamnosti). Kupcu - međunarodnoj organizaciji, prodavatelj u Hrvatskoj ne zaračunava porez na dodanu vrijednost, pozivom na čl. 13. st. 1. toč. 3. Zakona o porezu na dodanu vrijednost.

Ovo porezno oslobođenje nije uvjetovano naplatom po propisima o vanjskotrgovinskom i deviznom poslovanju, što znači da međunarodne organizacije čiji je status izjednačen sa statusom diplomatskih i konzularnih predstavništava, mogu plaćati nabavke dobara i usluga i u kunama.

3.12. Može li neprofitna organizacija koja ima godišnji promet manji od 85.000 kn postati obveznik poreza na dodanu vrijednost?

Može, osim ako se ne radi o neprofitnoj organizaciji iz čl. 6. Zakona (sindikati, komore) ili organizaciji registriranoj kao ustanova iz čl. 11. Zakona o porezu na dodanu vrijednost (obrazovne ustanove, ustanove socijalne skrbi i dr.).

Ako neprofitna organizacija nema godišnji promet oporezivih isporuka veći od 85.000 kn, ona može **na vlastiti zahtjev** postati obveznik poreza na dodanu vrijednost. Postupak se provodi podnošenjem prijave u registar obveznika poreza na dodanu vrijednost. Takva odluka obvezuje neprofitnu organizaciju koja je po vlastitoj odluci postala obveznik poreza na dodanu vrijednost, **u pet sljedećih godina**. To praktično znači, da bez obzira na posljedice ovakve odluke, organizacija ostaje porezni obveznik PDV-a, sa svim pravima i obvezama, najmanje pet godina.

Organizacijama koje postaju porezni obveznici na vlastiti zahtjev, porezna uprava izdaje odgovarajuće rješenje.

3.13. Što treba učiniti neprofitna organizacija koja postaje obveznik PDV i u kojim rokovima?

Obveznikom PDV se u pravilu postaje od 1. siječnja kalendarske godine. Iznimka su novoosnovane organizacije koje mogu postati obveznici PDV od trenutka osnivanja.

Obveznikom poreza na dodanu vrijednost postaje se na temelju upisa u registar poreznih obveznika PDV-a koji se vodi u svakoj poreznoj upravi. Nadležna porezna uprava određuje se prema registriranom sjedištu neprofitne organizacije. Prijavu podnose:

- organizacije kojima je promet oporezivih isporuka u prethodnoj godini bio veći od 85.000 kn i
- organizacije kojima je promet bio manji od tog propisanog iznosa, ali koje na vlastiti zahtjev žele postati obveznici PDV-a.

Prijava se podnosi na propisanoj tiskanici koja nosi oznaku P-PDV i može se

kupiti u specijaliziranim knjižarama koje prodaju tiskanice “Narodnih novina”.

Rok za podnošenje prijave je 15. siječnja za tekuću godinu, što znači da porezni obveznici koji podnesu prijavu do 15. siječnja postaju porezni obveznici od 1. siječnja te godine.

3.14. Moraju li i one neprofitne organizacije koje su zbog veličine ostvarenog prometa postale porezni obveznici PDV-a po sili zakona, također ostati u sustavu poreznih obveznika najmanje pet godina?

Ne moraju. Rok od pet godina propisan je kao obvezan minimum samo za one organizacije koje su po vlastitoj želji postale obveznici PDV-a. Sve druge organizacije koje su postale porezni obveznici po sili zakona, mogu izaći iz kruga poreznih obveznika od 1. siječnja godine koja se nastavlja na godinu u kojoj je ostvaren oporezivi promet manji od 85.000 kn.

Pretpostavimo da je neprofitna organizacija tijekom 2000.g. imala oporezivi promet veći od 85.000 kn i po tom je osnovu od 1. siječnja 2001.g. postala porezni obveznik PDV-a. No, zbog smanjene aktivnosti tijekom 2001.g. promet je znatno manji od prethodne godine i tijekom 2001.g. pada ispod 85.000 kn. Ova neprofitna organizacija može nastavno od 1. siječnja 2002.g., dakle godine koja se nastavlja na godinu u kojoj je oporezivi promet manji od 85.000 kn izaći iz sustava obveznika PDV-a, uz obvezu da o tome do 15. siječnja 2002.g. obavijesti poreznu upravu.

3.15. Kako postupa neprofitna organizacija koja u nekom trenutku godine ispuni kriterij prometa od 85.000 kn kao uvjet za ulazak u krug obveznika PDV-a?

Obveza za ulazak u sustav obveznika PDV-a uvijek se određuje u odnosu na veličinu prometa u prethodnoj godini, **istekom te godine**. Čak i u slučaju kad se tijekom godine ispuni kriterij od 85.000 oporezivog prometa (npr. u rujnu se konstatira da je promet dostigao svotu od 85.000 kn, poreznim obveznikom se postaje tek od 1. siječnja sljedeće godine, a ne u trenutku dostizanja kvote prometa od 85.000 kn.

3.16. Kako u smislu poreza na dodanu vrijednost postupa neprofitna organizacija koja se kao novoosnovana registrira tijekom godine, s obzirom da nije poslovala u prethodnoj godini i nema pokazatelje o veličini ostvarenog prometa?

Propisi o porezu na dodanu vrijednost nisu sasvim precizni u propisivanju obveznih postupaka za novoosnovane organizacije. Praktično postupanje je takvo da porezna uprava traži očitovanje, procjenu novoosnovane organizacije o veličini očekivanog prometa oporezivog porezom na dodanu vrijednost. Odgovorna osoba organizacije procjenjuje očekivani promet, pa ako procijeni da će na godišnjoj razini premašiti 85.000 kn, prijavljuje se u sustav obveznika PDV-a. Ako procijeni da promet na godišnjoj razini neće dostići zadani kriterij, nema obveze prijave u registar obveznika PDV-a.

Pri ocjenjivanju očekivanog prometa polazi se od toga da se propisana veličina od 85.000 kn odnosi na cijelu godinu, a za razdoblja poslovanja kraća od godine dana, primjenjuje se razmjerni iznos.

3.17. Koja su prava i obveze neprofitnih organizacija koje su obveznici poreza na dodanu vrijednost?

Neprofitne organizacije koje su obveznici poreza na dodanu vrijednost imaju prava i obveze poreznih obveznika PDV-a propisane Zakonom i Pravilnikom o porezu na dodanu vrijednost. Sažeto, riječ je o sljedećim pravima i obvezama:

- dužne su na sve svoje isporuke, osim onih koje ne podliježu oporezivanju i onih koje su oslobođene, zaračunavati porez na dodanu vrijednost po stopi od 22% ili po stopi od 0%;
- dužne su izdavati račune propisanog sadržaja;
- imaju pravo odbiti pretporez sa ulaznih računa za svoje nabavke, uz uvjet da ulazni račun plate nekim od negotovinskih načina plaćanja;
- dužne su voditi propisane evidencije ulaznih i izlaznih računa radi utvrđivanja porezne obveze i prava na pretporez;
- dužne su u propisanim rokovima (mjesečno ili tromjesečno) poreznoj upravi doznačiti iznos zaračunatog poreza na dodanu vrijednost umanjenog za ulazni pretporez;
- dužne su poreznu vlast izvještavati o zaračunatoj poreznoj obvezi i iskorištenom pretporezu, na propisanim obrascima.

3.18. Jesu li neprofitne organizacije obveznici PDV-a dužne plaćati PDV na ubranu članarinu?

I one neprofitne organizacije koje postanu obveznici poreza na dodanu vrijednost, ne obračunavaju PDV na članarinu koju naplaćuju od svojih članova.

Da bi se doista radilo o članarini koja ne podliježe oporezivanju, nužno je ispunjenje sljedećih uvjeta:

1. da članarinu ubire udruga osnovana po posebnim propisima (npr. prema Zakonu o udrugama, prema propisima o humanitarnim organizacijama i dr.) radi financiranja statutom ili drugim osnivačkim aktom utvrđenih ciljeva te udruge;
2. da se članarina ubire od svojih članova, a članovi su osobe koje temeljem osnivačkih akata imaju određena prava i obveze članova neprofitne udruge;
3. da se članski doprinos članova određuje po jednakom kriteriju za sve članove, što ne mora nužno značiti i isti apsolutni iznos članarine za sve članove.

Ako se radi o pristojbi ili naknadi koja se ubire kao protuvrijednost korištenja određenih usluga ili isporučenih dobara, a koja ovisi o opsegu korištenja tih usluga ili primljenih dobara, tada se ne radi o članarini, već o naknadi koja podliježe oporezivanju porezom na dodanu vrijednost.

Na primjer, kad neprofitna udruga ubire članarinu od svih svojih članova, određenu po istom kriteriju, članarina ne podliježe oporezivanju PDV-om. Ali, ako ta udruga od članova koji kupuju mjesečni časopis koji izdaje ova udruga, naplaćuje dodatnu članarinu na ime pretplate na časopis, tada se u poreznom smislu ne radi o članarini, već o naknadi za isporučeno dobro koja podliježe oporezivanju PDV-om (dakako, ako je udruga porezni obveznik PDV-a).

3.19. Jesu li neprofitne organizacije obveznici PDV dužne plaćati PDV na primljene donacije?

Nisu, ako se doista radi o donaciji. Donacija pretpostavlja da primatelj donacije za primljena sredstva ili drugu materijalnu vrijednost ne daje nikakvu protučinidbu. Dakle, donira se bez izravnog očekivanog ili unaprijed ugovorenog protuučinka.

No, ako se donacija daje kao zamjena za ugovorenu protuisporuku, tada se ne radi o donaciji, već o naknadi za isporuku dobra ili usluge. Na primjer, udruga izdaje mjesečni časopis, u časopisu reklamira proizvode određenog trgovačkog društva i za to naplaćuje ugovorenu svotu. Ovdje se ne radi o donaciji, već o naplaćivanju obavljenih usluga reklame.

3.20. Jesu li neprofitne organizacije obveznici PDV-a dužne plaćati PDV na prihode od transfera iz Državnog i iz lokalnih proračuna?

Nisu, ako se radi o transferima kojima Državni ili lokalni proračun pomaže financiranje programskih i statutarinih zadaća neprofitne organizacije.

Ali, ako se doznačena sredstva odnose na plaćanje određenog programa koji izvodi neprofitna organizacija, tada primljeni transfer predstavlja naknadu za obavljenju isporuku, s tom razlikom što neprofitna organizacija ne naplaćuje isporuku od korisnika (građana), već je plaća proračun. Tada se radi o oporezivoj isporuci i primjena sredstva podliježu obračunu obveze za porez na dodanu vrijednost.

3.21. Koje su stope poreza na dodanu vrijednost u Republici Hrvatskoj?

Opća stopa poreza na dodanu vrijednost u Republici Hrvatskoj iznosi **22%**.

Osim opće stope, na određeni broj proizvoda primjenjuje se i **nulta stopa** poreza na dodanu vrijednost. Nultom stopom se oporezuju:

- sve vrste kruha i peciva,
- sve vrste mlijeka (ali ne i proizvodi od mlijeka),
- lijekovi sa liste lijekova Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje,
- ortopedska pomagala i implantati koji se ugrađuju u ljudsko tijelo sa posebne liste Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje,
- školski udžbenici, dječja literatura i knjige, pri čemu se knjigama smatraju izdanja sa više od 49 stranica uz uvjet da se ne izdaju periodično i da nemaju više od 50% reklamnog sadržaja. Knjige se oporezuju nultom stopom u trenutku kad ih isporučuje izdavač ili sljedeći trgovac u lancu, a svi radovi na izradi knjige oporezuju se stopom od 22% (npr. autorski honorari, usluge tiskare i dr.),
- znanstveni časopisi,
- usluge javnog prikazivanja filmova i
- usluge organiziranog boravka turista koje se plaćaju doznakama iz inozemstva.

3.22. U kojim rokovima se plaća porez na dodanu vrijednost?

Porezni obveznici poreza na dodanu vrijednost plaćaju PDV u **mjesečnim ili tromjesečnim razdobljima**. U pravilu se PDV plaća u mjesečnim razdobljima, a samo oni porezni obveznici kojima je promet u prethodnoj godini bio manji od

300.000 kn mogu, ako tako odluče, plaćati PDV tromjesečno. U kriterij od 300.000 kn godišnjeg prometa uključen je i porez na dodanu vrijednost.

Obveza plaćanja PDV-a dospijeva posljednjeg dana u mjesecu za prethodni mjesec (28. odnosno 29. veljače za siječanj, 31. ožujka za veljaču itd.) odnosno posljednjeg dana u tromjesečju za prethodno tromjesečje kod poreznih obveznika koji PDV plaćaju kvartalno (30. travnja za prvo tromjesečje, 31. srpnja za drugo tromjesečje itd.).

3.23. Mora li neprofitna organizacija koja je obveznik poreza na dodanu vrijednost uplatiti zaračunani PDV u Državni proračun, iako nije naplatila svoje potraživanje od kupca?

Mora. Neprofitne organizacije u Republici Hrvatskoj registracijom stječu status pravnih osoba i ako su obveznici PDV-a, plaćaju PDV prema fakturiranim naknadama. To praktično znači da obveza za PDV dospijeva istekom razdoblja u kojem je izdan račun ili obavljena isporuka dobra ili usluge, nezavisno od toga je li račun naplaćen od kupca.

No, neprofitne organizacije istovremeno imaju i pravo odbiti pretporez sa ulaznih računa svojih dobavljača po istom načelu, tj. imaju pravo na pretporez iako račun nije plaćen. Iznimka je jedino račun dobavljača fizičke osobe sa oznakom R-2 sa kojeg se pretporez može odbiti tek kad je račun plaćen.

3.24. Koji je obvezan sadržaj računa koje izdaju neprofitne organizacije obveznici poreza na dodanu vrijednost?

Neprofitne organizacije koje su obveznici poreza na dodanu vrijednost izdaju negotovinske račune sa oznakom R-1. **Negotovinski račun** ima točno propisan sadržaj od osam obveznih elemenata i sadrži: podatke o kupcu i prodavatelju (naziv, adresa i porezni broj), podatke o nazivu, količini i pojedinačnoj vrijednosti isporučenih dobara i usluga, te podatke o poreznoj osnovici, iznosu zaračunatog PDV-a razvrstanog po poreznoj stopi i zbrojeni iznos poreza i naknade.

Gotovinski računi koji se izdaju građanima moraju sadržavati četiri obvezna elementa i to: podatke o prodavatelju, datumu isporuke, količini i nazivu isporučenih dobara, te zbrojenom iznosu poreza i naknade.

3.25. Je li propisan obvezni sadržaj računa koje izdaju neprofitne organizacije koje nisu porezni obveznici PDV-a?

Neprofitne organizacije koje nisu porezni obveznici PDV-a dužne su na svojim računima navesti klauzulu iz koje proizlazi da porez na dodanu vrijednost nije zaračunan i navesti članak Zakona o porezu na dodanu vrijednost na kojem se temelji takvo određenje.

Tako će npr. neprofitna organizacija koja zbog malog godišnjeg prometa nije postala obveznik PDV-a na svojim izlaznim računima navoditi klauzulu sljedećeg sadržaja "Porez na dodanu vrijednost nije zaračunan na temelju čl. 22. Zakona o PDV-u". Neprofitna organizacija koja obavlja oslobođene promete će se u klauzuli pozvati na čl. 11. Zakona, a neprofitna organizacija organizirana kao sindikat ili komora, na čl. 6. Zakona.

3.26. Postoje li za prijavu poreza na dodanu vrijednost posebne tiskanice i gdje se mogu kupiti? Kome se dostavljaju i u kojim rokovima?

Porezni obveznici PDV-a istekom svakog mjesečnog odnosno tromjesečnog razdoblja podnose obračun obveze za PDV za odnosno razdoblje na propisanoj tiskanici koja nosi oznaku "PDV - obrazac". Rok za dostavljanje mjesečnih odnosno tromjesečnih izvješća o poreznoj obvezi za određeno obračunsko razdoblje je mjesec dana po isteku tog razdoblja. Tako se obrazac za siječanj dostavlja do konca veljače, za veljaču do konca ožujka itd.

Istekom kalendarske godine podnosi se konačni obračun obveze za PDV za tu godinu na tiskanici sa oznakom "PDV - K". Konačni obračun poreza na dodanu vrijednost neprofitne organizacije koje su porezni obveznici PDV-a dostavljaju najkasnije do 30. travnja tekuće godine za prethodnu.

Tiskanice "PDV" i "PDV - K" mogu se kupiti u specijaliziranim knjižarama koje prodaju tiskanice "Narodnih novina".

4. NEPROFITNE ORGANIZACIJE I POREZ NA PROMET NEKRETNINA

4.1. U kojim je situacijama neprofitna organizacija porezni obveznik poreza na promet nekretnina?

Kao i svaki drugi stjecatelj nekretnine, neprofitna organizacija postaje porezni obveznik poreza na promet nekretnina **u trenutku stjecanja nekretnine u Republici Hrvatskoj**. Stjecanjem nekretnine smatra se kupoprodaja, zamjena, nasljeđivanje, darovanje, unošenje i izuzimanje nekretnine iz trgovačkog društva, stjecanje nekretnina u postupku likvidacije ili stečaja, stjecanje nekretnine na osnovu odluke suda ili drugog tijela, te svi drugi načini stjecanja nekretnina.

Dakle, neprofitna organizacija postaje obveznik plaćanja poreza na promet nekretnina u trenutku kad na bilo koji od prethodno nabrojanih načina postane stjecatelj nekretnine koja se oporezuje porezom na promet nekretnina.

4.2. Koje se nekretnine oporezuju porezom na promet nekretnina, a koje porezom na dodanu vrijednost?

Porezom na promet nekretnina oporezuju se:

- sve vrste zemljišta (poljoprivredno, građevinsko i drugo zemljište) i
- građevine (stambene, poslovne i sve druge zgrade, te njihovi dijelovi), ali samo ako ne podliježu oporezivanju porezom na dodanu vrijednost.

Građevine se oporezuju porezom na promet nekretnina samo ako su izgrađene, isporučene ili plaćene prije početka primjene Zakona o porezu na dodanu vrijednost, tj. prije 1. siječnja 1998.g.

Građevine koje su izgrađene, isporučene ili plaćene nakon 1. siječnja 1998.g. oporezuju se porezom na dodanu vrijednost (stopa od 22%). Pri tome se u prometu novosagrađenih nekretnina, porez na dodanu vrijednost zaračunava na građevinski dio vrijednosti nekretnine, a dio vrijednosti koji se odnosi na zemljište i troškove

komunalnog uređenja zemljišta, oporezuje se porezom na promet nekretnina.

Ako stjecatelj novosagrađene nekretnine na koju je plaćen porez na dodanu vrijednost nije mogao odbiti zaračunani porez na dodanu vrijednost kao svoj pretporez (npr. zato što nije porezni obveznik PDV-a i nema pravo na odbitak pretporeza ili zato što je novosagrađena nekretnina u cijelosti plaćena prije početka primjene propisa o porezu na dodanu vrijednost), ova se građevina u daljnjem prometu oporezuje porezom na promet nekretnina, a ne porezom na dodanu vrijednost.

4.3. Koje su stope poreza na promet nekretnina? U kojem roku dospijeva porezna obveza?

Porez na promet nekretnina plaća se po stopi od **5% na tržišnu vrijednost nekretnine**. Tržišna vrijednost nekretnine se u pravilu utvrđuje na temelju isprava o stjecanju nekretnine (kupoprodajni ugovor, faktura, rješenje i dr.). Ako porezna uprava ocijeni da je u ispravama o stjecanju nekretnine tržišna vrijednost nekretnine nerealno iskazana, porezna uprava procjenjuje tržišnu vrijednost kao osnovicu za utvrđivanje obveze za porez na promet nekretnina.

Porezna obveza za porez na promet nekretnina nastaje u trenutku sklapanja ugovora ili drugog pravnog posla kojim se stječe nekretnina. Ako se nekretnina stječe na temelju odluke suda ili drugog nadležnog tijela upravne ili sudbene vlasti, porezna obveza nastaje u trenutku pravomoćnosti odluke.

U roku 30 dana od nastanka porezne obveze, porezni obveznik (stjecatelj) dužan je prijaviti obvezu poreznoj upravi nadležnoj prema području na kojem se nalazi nekretnina (dakle, ne prema sjedištu ili prebivalištu stjecatelja, već prema mjestu gdje se nalazi nekretnina!). Prijava se podnosi dostavljanjem ugovora ili drugog dokumenta o stjecanju nekretnine.

Temeljem prijave, porezna uprava rješenjem razrezuje obvezu za porez na promet nekretnina. Porezni obveznik dužan je platiti porez po rješenju **u roku 15 dana** od dana pravomoćnosti rješenja o utvrđivanju obveze za porez na promet nekretnina.

4.4. Koja je razlika u poreznom opterećenju kad neprofitna organizacija nabavlja novu i kad kupuje staru građevinu (npr. poslovni prostor)?

Kad neprofitna organizacija kupuje staru građevinu (građevinu koja je izgrađena prije početka primjene Zakona o porezu na dodanu vrijednost), tada stjecanje ove nekretnine podliježe porezu na promet nekretnina po stopi od 5%. To jednako vrijedi kad je neprofitna organizacija kupac nekretnine porezni obveznik PDV i kad se radi o neprofitnoj organizaciji koja nije porezni obveznik PDV-a.

Ako neprofitna organizacija kupuje novosagrađenu nekretninu, izgrađenu nakon 1. siječnja 1998.g., tada građevinski dio vrijednosti nekretnine podliježe oporezivanju porezom na dodanu vrijednost po stopi od 22%, a dio vrijednosti nekretnine koji se odnosi na zemljište i troškove komunalnog uređenja zemljišta, porezu na promet nekretnina po stopi od 5%. Pri tome se razlikuje porezni položaj neprofitne organizacije koja je porezni obveznik PDV-a i one koja to nije:

- neprofitna organizacija koja je porezni obveznik PDV-a odbija zaračunati PDV kao svoj pretporez (dakle, potražuje taj iznos od Državnog proračuna ili za taj iznos umanjuje svoje uplate porezne obveze u Državni proračun), a
- neprofitna organizacija koja nije porezni obveznik, snosi zaračunati PDV

jednako kao i obvezu za porez na promet nekretnina, kao sastavni dio izdatka za nabavu nekretnine.

Pojednostavljeno, ako neprofitna organizacija nije porezni obveznik PDV za nju je načelno, promatrano samo sa poreznog aspekta, isplativije nabaviti staru ranije sagrađenu nekretninu ili kupiti nekretninu od prodavatelja koji nije porezni obveznik PDV-a (npr. od banke, od ustanove koja obavlja promete oslobođene PDV-a ili od građanina). Za neprofitnu organizaciju koja je porezni obveznik PDV-a i ima pravo na odbitak pretporeza, u poreznom je smislu racionalnije nabaviti novosagrađenu nekretninu. Dakako, to je samo jedan, porezni aspekt, koji ne mora isključivo opredjeljivati donošenje odluke.

4.5. Plaća li se porez na promet nekretnina u slučaju zamjene jedne nekretnine za drugu?

Da. Pri zamjeni jedne nekretnine za drugu nekretninu, radi se o dva istovremena prometa koji se oporezuju svaki zasebno. Nevažno je da li se pri tome nekretnine zamjenjuju uz novčanu nadoplatu ili bez nadoplate. Porezna obveza nastaje za svaki promet odvojeno, a porezni obveznik poreza na promet je svaki stjecatelj nekretnine.

4.6. Koja su porezna oslobođenja od plaćanja poreza na promet nekretnina za neprofitne organizacije?

Plaćanja poreza na promet nekretnina oslobođene su:

- Republika Hrvatska, jedinice lokalne uprave i samouprave, te tijela državne i lokalne vlasti;
- javne ustanove;
- zaklade i fondacije;
- Crveni križ i slične humanitarne udruge osnovane na temelju posebnih propisa;
- diplomatska i konzularna predstavništva pod uvjetom uzajamnosti i
- međunarodne organizacije za koje je međunarodnim ugovorom propisano oslobađanje od plaćanja poreza na promet nekretnina.

Zakonom je propisan širi krug poreznih oslobođenja, a istakli smo samo ona oslobođenja koja se odnose na neprofitne organizacije kao potencijalne stjecatelje nekretnina. Pri tome se propisana oslobođenja primjenjuju samo u slučaju kad su ove organizacije stjecatelji nekretnina. Kad organizacije za koje su propisana porezna oslobođenja prodaju ili na drugi način otuđuju nekretninu, tada je novi stjecatelj porezni obveznik poreza na promet nekretnina po tom prometu (osim ako je i novi stjecatelj po nekom osnovu oslobođen porezne obveze).

5. NEPROFITNE ORGANIZACIJE I POSEBNI POREZI (TROŠARINE)

5.1. Koji se proizvodi u Republici Hrvatskoj oporezuju posebnim porezima, tzv. trošarinama?

Posebnim se porezima u Republici Hrvatskoj oporezuju proizvodi koji su prema ocjeni poreznih vlasti, posebno fiskalno izdašni za ubiranje javnih prihoda. Posebnim se porezima oporezuju nafta i naftni derivati, alkoholna pića, pivo, kava, bezalkoholna pića, duhan i duhanske preradevine, automobili, plovila i zrakoplovi, te luksuzni proizvodi (zlato i zlatni nakit, drago kamenje, odjeća od krzna, obuća od kože reptila i dr.).

Porezni obveznici posebnih poreza su uvijek proizvođači ili uvoznici tih proizvoda.

Iznos poreznog opterećenja je propisan posebnim zakonima i u pravilu je određen u apsolutnom iznosu na mjernu jedinicu proizvoda koji se oporezuje posebnim porezom (npr. po hektolitr piva, po kilogramu kave). Poseban porez na automobile, plovila i zrakoplove propisan je u zavisnosti od uvozne cijene automobila odnosno prema veličini plovila. Samo je poseban porez na luksuzne proizvode propisan u postotku od vrijednosti luksuznog proizvoda.

5.2. Kada je neprofitna organizacija obveznik plaćanja posebnog poreza?

Neprofitne organizacije su vrlo rijetko porezni obveznici posebnog poreza. Ako se to i dogodi, u pravilu se radi o situaciji da je neprofitna organizacija uvoznik proizvoda koji podliježe plaćanju posebnog poreza, u kojem slučaju se porez obračunava pri uvoznom carinjenju. Tako npr. športski klub koji uvozi automobil ili jahtu, osim PDV-a, plaća i posebni porez na ove proizvode, a oba porezna oblika obračunava carinarnica pri uvoznom carinjenju.

Neprofitne organizacije su u pravilu potrošači proizvoda na koje su porezni obveznici koji su njihovi izravni ili posredni dobavljači, već zaračunali posebni porez. Posebni porezi, dakle, poskupljuju nabavke neprofitnih organizacija i na taj način utječu na njihove rashode poslovanja. Stoga će neprofitne organizacije samo iznimno biti obveznici posebnih poreza, već ih u pravilu plaćaju kao sastavni dio cijene nabavljenih artikala.

U praksi najčešći primjer plaćanja posebnog poreza od strane neprofitnih organizacija je situacija kada neprofitna organizacija kupuje rabljeni automobil od prodavatelja koji nije porezni obveznik PDV-a (npr. od građanina ili od ustanove kulture). Pri takvoj nabavci neprofitna organizacija je kao kupac obveznik plaćanja posebnog poreza na rabljene automobile po stopi od 5% na tržišnu vrijednost automobila.

6. NEPROFITNE ORGANIZACIJE I LOKALNI POREZI

6.1. Jesu li neprofitne organizacije obveznici poreza na tvrtku?

Načelno, nisu. Obveznici poreza na tvrtku ili naziv su pravne i fizičke osobe koje su obveznici poreza na dobit ili poreza na dohodak, registrirani za obavljanje djelatnosti. Porez na tvrtku ili naziv plaća se u godišnjem iznosu koji propisuje općina ili grad, a ne može iznositi više od 2.000 kn godišnje po svakoj tvrtki ili nazivu. Kako neprofitne organizacije u pravilu nisu obveznici poreza na dobit, ne plaćaju ni porez na tvrtku.

Jedino u slučaju **kad je neprofitna organizacija rješenjem porezne uprave utvrđena obveznikom poreza na dobit**, u tom je slučaju automatizmom i obveznik poreza na tvrtku.

6.2. Plaćaju li neprofitne organizacije godišnji porez na cestovna motorna vozila i porez na plovila?

Sve pravne osobe vlasnici registriranih putničkih automobila i motocikla, kao i vlasnici plovila, plaćaju porez na cestovna motorna vozila odnosno porez na plovila. Dakle, i neprofitne organizacije vlasnici osobnih automobila ili plovnih objekata, plaćaju godišnji iznos poreza koji razrezuje nadležno tijelo županije.

Porez na automobile plaća se u godišnjem iznosu koji ovisi o snazi motora i o starosti automobila, prema skali u iznosu od najmanje 200 kn do najviše 1.500 kn godišnje. Na automobile starije od 10 godina, ne plaća se porez na cestovna motorna vozila. Zakonom su propisana i porezna oslobođenja za porez na cestovna motorna vozila, ali se ta oslobođenja ne odnose na neprofitne organizacije (oslobođenja za Hrvatsku vojsku, policiju, vatrogasne jedinice, taxi-službu i dr.).

Porez na vlasništvo plovila plaća se u godišnjem iznosu prema skali u kojoj su plovni objekti razvrstani prema dužini i snazi, te ovisno o tome imaju li ili nemaju kabinu. Porez na plovila iznosi od najmanje 200 kn do najviše 4.000 kn godišnje.

6.3. U kojim situacijama neprofitna organizacija plaća porez na nasljedstva i darove?

Porez na nasljedstva i darove plaća se na nekretnine u skladu sa posebnim propisom koji uređuje oporezivanje nekretnina, na gotov novac, novčane tražbine i vrijednosne papire (vrijednosnice), te na pokretne stvari kojima je pojedinačna vrijednost **veća od 50.000 kn** na dan utvrđivanja porezne obveze.

Porez na nasljedstva i darove ne plaća se ako se na naslijeđene ili darovane pokretnine plaća porez na dodanu vrijednost. Na primjer, ako je na darovano vozilo darovatelj platio porez na dodanu vrijednost u trenutku isporuke vozila, daroprimateelj ne plaća porez na darove.

Porez na nasljedstva i darove **ne plaćaju** država, jedinice lokalne samouprave i uprave, javne ustanove, vjerske zajednice, zaklade i fondacije, Crveni križ i druge humanitarne udruge osnovane na temelju posebnih propisa.

6.4. Koje neprofitne organizacije su obveznici poreza na potrošnju alkoholnih i bezalkoholnih pića?

Porez na potrošnju je poseban oblik poreza na promet koji se plaća na potrošnju alkoholnih pića (prirodna i specijalna vina, vinjak, rakija i ostala žestoka pića), piva i bezalkoholnih pića u ugostiteljskim objektima. Obveznik poreza na potrošnju su pravne osobe koje pružaju ugostiteljske usluge, a stopu poreza propisuje grad ili općina na području koje se pružaju ugostiteljske usluge. U većini gradova i općina u Republici Hrvatskoj, stopa poreza na potrošnju alkoholnih i bezalkoholnih pića iznosi **3%**.

Neprofitna organizacija samo iznimno može biti obveznik poreza na potrošnju, u slučaju **kad pruža ugostiteljske usluge vanjskim korisnicima**. To će npr. biti u situaciji kad sportski klub ima ugostiteljski objekt otvorenog tipa u kojem pruža uslugu isporuke alkoholnih i bezalkoholnih pića.

Prema propisima o ugostiteljskoj djelatnosti, isporuka pića u objektima zatvorenog tipa u kojima se pružaju usluge isporuke hrane i pića samo svojim članovima ili zaposlenicima, ne smatra se obavljanjem ugostiteljske djelatnosti, te stoga ne podliježe plaćanju poreza na potrošnju. Na primjer, ako neprofitna organizacija ima svoj klub otvoren samo za članove ili čajnu kuhinju u kojoj se opskrbljuju samo zaposlenici, ne plaća se porez na potrošnju.

6.5. Plaćaju li neprofitne organizacije porez na neobrađeno obradivo poljoprivredno zemljište?

Neprofitna organizacija bi, načelno, mogla biti obveznik poreza na neobrađeno obradivo poljoprivredno zemljište. Riječ je o poreznom obliku koji plaćaju vlasnici ili zakupci obradivog poljoprivrednog zemljišta, ako ga ne obrađuju godinu dana. Ako je neprofitna organizacija vlasnik obradivog poljoprivrednog zemljišta, a zemljište duže od godinu dana nije privedeno svrsi, tada bi neprofitna organizacija bila obveznik poreza na neobrađeno obradivo poljoprivredno zemljište, ukoliko je općina ili grad uvela taj porezni oblik.

Visinu poreza na neobrađeno obradivo poljoprivredno zemljište propisuje općina ili grad, ovisno o lokaciji, veličini, klasi, kulturi i drugim okolnostima bitnim za korištenje neobrađenog poljoprivrednog zemljišta.

6.6. Jesu li neprofitne organizacije porezni obveznici za porez na nekorištene poduzetničke nekretnine?

Ne, nisu. Porez na nekorištene poduzetničke nekretnine plaća se na nekretnine namijenjene obavljaju poduzetničke djelatnosti, koje se ne koriste duže od godinu dana. Kako neprofitna organizacija nije osnovana sa ciljem obavljanja poduzetničke djelatnosti, nije opravdano pretpostaviti da ima u vlasništvu poduzetničke nekretnine koje ne koristi.

6.7. Jesu li neprofitne organizacije porezni obveznici za porez na neizgrađeno građevno zemljište?

Porez na neizgrađeno građevno zemljište plaćaju pravne i fizičke osobe vlasnici neizgrađenog građevnog zemljišta. U situaciji da je neprofitna organizacija vlasnik

neizgrađenog građevnog zemljišta, te da općina ili grad uvede ovaj porezni oblik, neprofitna organizacija bi bila porezni obveznik za ovu vrstu poreza.

Pod neizgrađenim građevnim zemljištem smatra se zemljište koje se nalazi unutar granica građevnog područja naselja na kojem se u skladu s prostornim planom mogu graditi građevine za stambene, poslovne i druge namjene, a na kojem nije izgrađena nikakav građevina. Porez na neizgrađeno građevno zemljište plaća se u rasponu od 1,00 do 5,00 kn po četvornom metru zemljišta. Odluku o visini poreza donosi općina ili grad, vodeći računa o lokaciji, veličini i drugim okolnostima važnim za korištenje neizgrađenog građevnog zemljišta.

7. NEPROFITNE ORGANIZACIJE U CARINSKOM SUSTAVU

7.1. Postoji li u hrvatskim carinskim propisima generalno carinsko oslobođenje za neprofitni sektor?

Ne. Neprofitne organizacije su obveznici plaćanja carinskih pristojbi prema propisanoj carinskoj tarifi za sav uvoz dobara u Hrvatsku, kao i svaki drugi uvoznik. Carinska su oslobođenja (čl. 187. Carinskog zakona) propisana za relativno uzak krug namjena i mogu se sa aspekta interesa neprofitnog sektora, kategorizirati u sljedeće skupine:

- carinska oslobođenja koja proizlaze iz međunarodnih ugovora (npr. za diplomatska i konzularna predstavništva, za međunarodne organizacije);
- carinska oslobođenja propisana za humanitarne organizacije, ali za točno određene artikle i
- carinska oslobođenja koja se odnose na djelatnost kulture i umjetničkog stvaralaštva.

7.2. Pod kojim se carinskim uvjetima mogu uvoziti dobra iz inozemstva za koje primatelj nema obvezu plaćanja prema inozemstvu ili ih plaća sredstvima inozemnih novčanih donacija?

Uvoz dobara koja su kao **donacija** dana humanitarnim organizacijama, zdravstvenim, obrazovnim, kulturnim, znanstvenim, vjerskim i socijalnim ustanovama, športskim amaterskim klubovima te tijelima državne i lokalne samouprave i uprave, oslobođen je carine. Ove organizacije pri uvoznom carinjenju odgovarajućom potvrdom nadležnog ministarstva dokazuju da se radi o donaciji, temeljem čega ostvaruju carinsko oslobođenje. Potvrdom nadležnog tijela dokazuje se da će se donacija koristiti za namjene za koje je propisano carinsko oslobođenje. Koje je državno tijelo nadležno za izdavanje potvrde, ovisi o djelatnosti organizacije koja prima donaciju iz inozemstva. Tako npr. u slučaju kad donaciju prima ustanova zdravstva potvrdu izdaje Ministarstvo zdravstva, za donaciju koju prima znanstvena ustanova potvrdu izdaje Ministarstvo znanosti i tehnologije, za donaciju koju prima vjerska organizacija potvrdu izdaje Ministarstvo financija i dr.

Isto tako, ako nabrojane organizacije **uvoze dobra koja plaćaju iz inozemne novčane pomoći**, imaju pravo na carinsko oslobođenje pod istim uvjetima.

7.3. Pod kojim uvjetima humanitarne organizacije mogu bez carine uvoziti robu za zadovoljenje osnovnih ljudskih potreba?

Registrirane humanitarne organizacije mogu bez plaćanja carine uvoziti robu kojom se zadovoljavaju osnovne ljudske potrebe, a **radi besplatne podjele ugroženim osobama** i žrtvama prirodnih i drugih katastrofa. Pod robom koja služi zadovoljavanju osnovnih životnih potreba smatraju se hrana, lijekovi, posteljina, odjeća, higijenske potrepštine i slično. Carinsko oslobođenje se ne odnosi na alkohol i alkoholna pića, duhanske proizvode i motorna vozila.

Registrirane humanitarne organizacije mogu ostvariti carinsko oslobođenje samo uz uvjet da njihove knjigovodstvene evidencije i postupci omogućuju Carinskoj upravi provjeru poslovanja sa robom koja je uvezena radi besplatne podjele ugroženim osobama.

7.4. Koju specifičnu opremu mogu bez plaćanja carine uvoziti humanitarne organizacije?

Humanitarne organizacije i udruženja slijepih i gluhih odnosno nagluhih osoba, kao i udruženja osoba oboljelih od mišićnih i neuromišićnih bolesti, mogu bez plaćanja carine uvoziti specifičnu opremu, uređaje i instrumente, te rezervne dijelove i potrošni materijal za potrebe osoba oboljelih od nabrojanih bolesti.

Uvoz ove specifične opreme, instrumenata, rezervnih dijelova i potrošnog materijala bez carine, dozvoljen je samo uz uvjet da se takvi predmeti ne proizvode u zemlji.

7.5. Koja su carinska oslobođenja propisana za djelatnost kulture i umjetničkog stvaralaštva?

Tri su skupine carinskih oslobođenja povezanih sa djelatnošću kulture i umjetničkog stvaralaštva:

1. carinsko oslobođenje za robu koja se koristi za obnovu, restauriranje i održavanje zaštićenih spomenika kulture;
2. carinsko oslobođenje za robu koja izravno služi obavljanju muzejske, arhivske, restauratorske, knjižnične, likovne, glazbeno-scenske i filmske djelatnosti, a koja se ne proizvodi u Republici Hrvatskoj;
3. carinsko oslobođenje za robu koju u obliku donacija primaju ustanove kulture i druge neprofitne pravne osobe u kulturi, te samostalni i drugi umjetnici za obavljanje njihove djelatnosti.

Za svako od nabrojanih carinskih oslobođenja uvjet je prethodno pribavljanje mišljenja Ministarstva kulture, kojim se dokazuje namjena propisanog carinskog oslobođenja.

Osim ovih oslobođenja, poseban povlaštenu status propisan je pri uvozu knjiga i publikacija namijenjenih knjižnicama, a na temelju Sporazuma o uvozu predmeta prosvjetnog, znanstvenog i kulturnog karaktera i Protokola o provedbi ovog Sporazuma. Na knjige i publikacije obuhvaćene ovim Sporazumom, ne plaća se carina.

8. OBVEZE PRI ISPLATI PLAĆA I DRUGIH PRIMITAKA ZAPOSLENICIMA I DRUGIM OSOBAMA

8.1. Kada je neprofitna organizacija obveznik poreza na dohodak? Kada je neprofitna organizacija obveznik plaćanja doprinosa iz i na plaću?

Obveznici poreza na dohodak su, u užem smislu, samo fizičke osobe.

Neprofitna organizacija je **obveznik poreza na dohodak** u širem smislu, onda kada fizičkim osobama isplaćuje primitke koji se oporezuju porezom na dohodak po odbitku.

Neprofitna organizacija je **obveznik plaćanja doprinosa iz i na plaće** kada svojim zaposlenicima sa kojima ima zasnovan radni odnos, isplaćuje plaću i druge novčane i nenovčane primitke koji se u poreznom smislu smatraju plaćom iz radnog odnosa.

8.2. Koje su obveze neprofitne organizacije u odnosu na zaposleno osoblje?

Neprofitna organizacija koja u radnom odnosu zapošljava zaposlenike, ima sva prava i obveze poslodavca propisana Zakonom o radu kao općim propisom radnog prava, ali i drugim brojnim zakonima koji uređuju pojedina specifična pitanja sadržaja radnog odnosa. Primjeri takvih posebnih zakona su propisi o plaćanju doprinosa za mirovinsko osiguranje, za zdravstveno osiguranje i za zapošljavanje, zatim propisi o zapošljavanju, te brojni drugi.

Sažeto, sljedeća su najvažnija prava i obveze neprofitne organizacije kao poslodavca:

- dužna je prijaviti potrebu za radom zaposlenika nadležnoj službi zapošljavanja, te prijaviti svaki prestanak potrebe za radom zaposlenika;
- obvezna je sa izabranom fizičkom osobom sa kojom zasniva radni odnos sklopiti ugovor o radu u pisanoj formi, propisanog sadržaja, sa devet obveznih uglavaka, odnosno u slučaju izostanka pisane forme ugovora, prije početka rada izdati pisanu potvrdu o zasnovanom radnom odnosu;
- dužna je u roku od osam dana prijaviti zaposlenika nadležnoj instituciji zdravstvenog osiguranja, odnosno u roku od petnaest dana nadležnoj instituciji mirovinskog osiguranja;
- dužna je zaposleniku osigurati posao sukladno sklopljenom ugovoru i za izvršeni rad isplatiti ugovorenu plaću;
- obvezna je zaposleniku osigurati sva prava iz radnog odnosa propisana zakonima, kolektivnim ugovorom ili pravilnikom o radu, kao što je pravo na dnevni odmor, plaćeni godišnji odmor, plaćeni dopust i dr.;
- može, pod uvjetima propisanim zakonom, ako za to ima opravdan razlog, otkazati radni odnos zaposleniku, poštujući zakonom propisanu proceduru otkazivanja i prava zaposlenika u slučaju otkaza.

8.3. Koja su obvezna davanja iz i na plaću iz radnog odnosa?

Prema poreznim propisima, plaća iz radnog odnosa je iznos koji poslodavac isplaćuje zaposleniku za izvršeni rad, a predstavlja veličinu koja se sastoji od doprinosa iz plaće, poreza na dohodak i neto primitka koji se isplaćuje zaposleniku.

$$\text{Plaća} = \text{doprinosi iz plaće} + \text{porez na dohodak} + \text{neto primitak zaposlenika}$$

Ukupni trošak poslodavca za isplaćenu plaću uvećava se i za zakonom propisane doprinose na plaću, tako da je ukupna obveza poslodavca:

$$\text{Ukupni trošak poslodavca} = \text{plaća} + \text{doprinosi na plaću}$$

Plaća koju poslodavac isplaćuje zaposleniku na temelju zasnovanog radnog odnosa podliježe plaćanju sljedećih doprinosa:

- doprinosi iz plaće: **10,75%** doprinos za mirovinsko osiguranje
9,00% doprinos za zdravstveno osiguranje
0,85% doprinos za zapošljavanje;
- doprinosi na plaću: **8,75%** doprinos za mirovinsko osiguranje
7,00% doprinos za zdravstveno osiguranje
0,85% doprinos za zapošljavanje.

Porez na dohodak za zaposlenika, jednako kao i doprinose, obračunava i uplaćuje poslodavac. Porez na dohodak obračunava se na iznos dohotka koji predstavlja isplaćena plaća umanjena za zakonom propisane doprinose iz plaće. Porez se ne obračunava na ukupni dohodak, nego na poreznu osnovicu koja se dobije tako da se od dohotka odbiju zakonom propisani osobni odbici zaposlenika kao priznate olakšice u plaćanju poreza na dohodak.

$$\text{Plaća} - \text{doprinosi iz plaće} = \text{dohodak za oporezivanje}$$

$$\text{Porezna osnovica poreza na dohodak} = \text{dohodak} - \text{osobni odbici zaposlenika}$$

Osobni odbici zaposlenika kao priznata porezna olakšica predstavljaju veličinu koja se dobije kao suma osnovnog osobnog odbitka uvećanog za priznate odbitke za uzdržavane članove obitelji.

Osobni odbitak = osnovni osobni odbitak + osobni odbici za uzdržavane članove

Osnovni osobni odbitak iznosi 1.250 kn mjesečno. Odbici za uzdržavane članove obitelji iznose:

- za uzdržavanu suprugu, roditelje ili druge uzdržavane članove - 625 kn mjesečno (faktor **0,5**);
- za uzdržavano prvo dijete - 625 kn mjesečno (faktor **0,5**);
- za uzdržavano drugo dijete - 875 kn mjesečno (faktor **0,7**);
- za uzdržavano treće dijete - 1.250 kn mjesečno (faktor **1,0**);
- za uzdržavano četvrto dijete - 1.750 kn mjesečno (faktor **1,4**);
- za svako sljedeće uzdržavano dijete faktor osobnog dobitka se povećava za dodatnih 0,1 tako da osobni odbitak na ime uzdržavane djece progresivno raste;
- za svakog invalidnog poreznog obveznika i invalidnog člana uže obitelji, osobni se odbitak povećava za dodatnih 375 kn mjesečno (faktor **0,3**).

Od 1. srpnja 2001.g. svim je poreznim obveznicima omogućeno umanjivanje porezne osnovice na ime plaćenih premija za životno osiguranje, dodatno zdravstveno i dobrovoljno mirovinsko osiguranje u visini **0,8 osnovnog osobnog odbitka mjesečno** (1.000 kn mjesečno po poreznom obvezniku).

Porez na dohodak plaća se po sljedećim stopama:

- **15%** na iznos porezne osnovice u visini dvostrukog osnovnog mjesečnog osobnog odbitka, tj. na iznos **do 2.500 kn mjesečno**;
- **25%** na razliku porezne osnovice iznad dvostrukog do peterostrukog iznosa osnovnog mjesečnog osobnog odbitka, tj. na razliku **između 2.500 i 6.250 kn mjesečno** (razlika iznosi 3.750 kn mjesečno);
- **35%** na poreznu osnovicu iznad peterostrukog iznosa osnovnog mjesečnog osobnog odbitka, tj. na svotu porezne osnovice **iznad 6.250 kn mjesečno**.

Od srpnja 2001.g. svim je općinama i gradovima, bez obzira na broj stanovnika, omogućeno uvođenje prireza na porez na dohodak. Prirez se plaća u propisanom postotku na iznos obračunatog poreza na dohodak.

Prirez = postotak od iznosa obračunatog poreza na dohodak

Obveza plaćanja prireza na porez na dohodak uvedena je u sljedećim gradovima i općinama: Zagreb - 18%; Pula - 7,5%; Rijeka - 6,25%; Varaždin - 6,5%; Split - 6,25% (od 1. siječnja 2002.g. stopa prireza će iznositi 10%); Osijek - 7,5%; Dubrovnik - 7,5%; Karlovac - 7,5%; Vinkovci - 7,5%; Šibenik - 6%; Slavonski Brod - 6%, Velika Gorica - 7,5%, Zaprešić - 12% i Župa Dubrovačka - 10%. Od 1. siječnja 2002.g. prema već objavljenim odlukama uvodi se prirez u sljedećim općinama: općina Donji Martijanec - 5,0%, općina Marčana - 5%, općina Podcrkavlje - 5% i grad Kaštela - 12%.

8.4. Koje primitke svojim zaposlenicima neprofitna organizacija može isplatiti neoporezivo?

Neprofitna organizacija može svojim zaposlenicima sa kojima ima zasnovan radni odnos neoporezivo isplatiti naknade, potpore, otpremnine i naknade troškova, propisane čl. 12. Pravilnika o porezu na dohodak. To su primici na ime naknade troškova na službenom putovanju kao što su dnevnice, troškovi prijevoza i noćenja, zatim naknade troškova prijevoza na posao i s posla u visini troškova javnog prijevoza, solidarne potpore za određene situacije, otpremnine za odlazak zaposlenika u mirovinu i za otkaz ugovora o radu bez krivnje zaposlenika, jubilarne i godišnje nagrade i dr.

Pravilnikom su propisani porezno dopustivi iznosi pojedinih primitaka, kao i uvjeti koji moraju biti ispunjeni za besporeznu isplatu određenog novčanog primitka.

S obzirom da se na ove novčane isplate ne plaća porez na dohodak, ne plaćaju se ni doprinosi iz i na plaće.

8.5. Koje su obveze neprofitne organizacije pri isplati autorskih honorara i drugih dohodaka osobama koje nisu zaposlene u toj organizaciji (vanjskim suradnicima)?

U slučaju kad neprofitna organizacija isplaćuje autorske honorare ili druge vrste dohotka od samostalnih djelatnosti, tada je najčešće obveznik poreza na dohodak (i prireza, ako je propisan) za porez po odbitku. Porez na dohodak po odbitku ušteže neprofitna organizacija u slučaju kad primatelj dohotka - fizička osoba, ne obavlja trajnu, već povremenu samostalnu djelatnost i po tom osnovu prima honorare.

Porez na dohodak po odbitku za autorske honorare koje ostvaruju znanstvenici, stručnjaci i novinari obračunava se tako da se od ukupno ugovorenog iznosa odbije **neoporezivi paušal u visini 40%**, a na ostatak porezne osnovice se obračunava porez na dohodak po stopi od **35%**, bez prava na osobne odbitke, te eventualno prirez na porez na dohodak. Nakon odbitka poreza na dohodak i prireza, naknada se doznačuje na žiro ili tekući račun fizičke osobe.

Ako se radi o drugim dohocima od povremene samostalne djelatnosti propisanih čl. 15. st. 4. toč. 3. Zakona o porezu na dohodak (npr. športski suci i delegati, športaši, trgovački putnici i dr.) pri obračunu porezne obveze priznaje se **neoporezivi paušal od 25%**, a na ostatak porezne osnovice obračunava se porez po stopi od **35%**.

Kad se dohodak isplaćuje fizičkoj osobi koja obavlja trajnu samostalnu djelatnost i vodi propisane poslovne knjige po Zakonu o porezu na dohodak, ta je fizička osoba upisana u registar obveznika poreza na dohodak i sama uplaćuje akontacije poreza, pa isplatitelj - neprofitna organizacija na njezin račun doznačuje ukupni bruto iznos ugovorenog honorara.

8.6. Kako se oporezuju autorski honorari isplaćeni strancima?

Za oporezivanje inozemnih poreznih obveznika od posebnog su značaja **ugovori o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja** kojih je Republika Hrvatska stranka. Sa određenim brojem zemalja Hrvatska ima zaključene ugovore o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja, a sa nekim zemljama primjenjuje ugovore koje je na principima sukcesije preuzela od države prednice. Trenutno se u Hrvatskoj primjenjuju ugovori o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja sa sljedećih 27 zemalja:

Albanija, Belgija, Bugarska, Češka, Danska, Finska, Francuska, Grčka, Italija, Južnoafrička Republika, Kanada, Kina, Mađarska, Makedonija, Malta, Nizozemska, Norveška, Njemačka, Poljska, Rumunjska, Rusija, Slovačka, Švedska, Švicarska, Turska, Ukrajina, Velika Britanija. Kako su prema Ustavu RH međunarodni ugovori dio unutarnjeg pravnog poretka i imaju prednost u primjeni pred nacionalnim zakonodavstvom, oporezivanje dohodaka koje u Republici Hrvatskoj ostvare rezidenti država sa kojima Hrvatska ima sklopljen ugovor o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja, primarno ovisi o sadržaju odnosnog ugovora. Tek ako je ugovorom Hrvatskoj dana mogućnost oporezivanja određenih dohodaka, primijeniti će se odredbe hrvatskih poreznih propisa.

Autorski honorari isplaćeni stranim fizičkim osobama oporezuju se sukladno ugovorima o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja porezom na dohodak, ukoliko je sa zemljom čiji je osoba rezident, sklopljen takav ugovor.

Ako ne postoji ugovor o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja ili ako je takvim ugovorom utanačeno da se dohoci oporezuju u zemlji isplatitelja, pri isplati autorskih honorara primjenjuje se isti način oporezivanja kao i za tuzemne porezne obveznike primatelje dohotka od povremene samostalne djelatnosti. Jedina je razlika u činjenici da inozemni porezni obveznici ne plaćaju prirez na porez na dohodak.

Zakonom o porezu na dohodak propisana je i dodatna olakšica u slučaju kad se **inozemnim obveznicima** isplaćuju dohoci od povremene samostalne djelatnosti povezane sa tiskom, radiom, televizijom, od umjetničke, artistske, športske, književne i likovne djelatnosti. Ovim se obveznicima, nakon umanjenja za **40% paušalno priznatih troškova**, porez obračunava po stopi od **25%**, bez prava na osobne odbitke.

8.7. Može li neprofitna organizacija isplaćivati naknadu članovima svojih upravnih tijela i organa? Kako u tom slučaju obračunava poreznu obvezu?

Sa aspekta poreznih propisa, nema zapreke da neprofitna organizacija članovima svojih upravnih tijela i organa isplaćuje naknadu za članstvo u tim upravnim tijelima, sukladno odluci koju donosi ovlašteni organ organizacije.

Naknada za članstvo u upravnim tijelima neprofitne organizacije oporezuje se stopom poreza na dohodak od **35%** (i možebitnog prireza), bez prava na osobne odbitke i bez prava na paušalno priznate troškove. Isti je model oporezivanja propisan u slučaju isplate naknade članovima povjerenstava i komisija koje osnivaju upravna tijela neprofitnih organizacija.

Ova se naknada, nakon odbitka poreza na dohodak i prireza, obvezno isplaćuje na žiro ili tekući račun fizičke osobe.

8.8. Može li neprofitna organizacija neoporezivo plaćati naknade troškova putovanja svojim vanjskim suradnicima?

Ne može.

Troškovi prijevoza na službenom putovanju, dnevnice i troškovi noćenja na službenom putu mogu se neoporezivo nadoknađivati samo osobama sa kojima isplatitelj ima zasnovan radni odnos. Vanjskim suradnicima koji za neprofitnu organizaciju obavljaju neke poslove sa obilježjima samostalnosti, ne mogu se neoporezivo nadoknađivati troškovi koji nastaju u vezi sa obavljanjem tih poslova. Ukoliko se na temelju ugovora, vanjskim suradnicima priznaju takvi troškovi, oni se

kod isplatitelja oporezuju jednako kao i naknade ili autorski honorari koji se tim osobama isplaćuju.

8.9. Pod kojim uvjetima neprofitna organizacija može neoporezivo nadoknađivati troškove putovanja osobama sa kojima nema zasnovan radni odnos?

Neprofitna organizacija može iznimno, nadoknađivati troškove **prijevoza, noćenja i dnevnice** za službena putovanja svojih članova i drugih osoba koji za tu neprofitnu organizaciju ne obavljaju ni povremenu, ni trajnu samostalnu djelatnost. Drugim riječima, neprofitna organizacija može osobama kojima ne isplaćuje nikakve honorare ni naknade, neoporezivo nadoknađivati troškove putovanja, kad putuju za potrebe organizacije. U pravilu se radi o putovanjima članova neprofitne organizacije radi izvršavanja ciljeva te organizacije (npr. putovanje članova sportskog kluba u drugo mjesto radi športskog natjecanja, putovanje članova kulturno-umjetničke udruge radi nastupa u drugom mjestu i dr.).

8.10. Koje druge novčane primitke može neprofitna organizacija neoporezivo isplaćivati fizičkim osobama?

Neprofitna organizacija može, kao i svaka druga pravna osoba, bez obračuna poreza na dohodak isplaćivati one primitke koji se prema Zakonu i Pravilniku o porezu na dohodak ne smatraju dohotkom ili se ne oporezuju porezom na dohodak (čl. 6., 7. i 8. Zakona o porezu na dohodak). To su sljedeći, u praksi najčešći primici:

- potpore zbog uništenja i oštećenja imovine zbog ratnih događanja, elementarnih nepogoda ili drugih izvanrednih događaja;
- socijalne potpore i potpore radi zbrinjavanja ratnih invalida, po posebnim propisima;
- državne nagrade;
- naknade koje se isplaćuju po posebnim propisima za vrijeme privremene nezaposlenosti;
- naknade za bolovanje koje se isplaćuju na teret Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje;
- nagrade učenicima i studentima za vrijeme praktičnog rada u iznosu do 1.250 kn mjesečno;
- stipendije učenicima i studentima na redovnom školovanju do iznosa 1.250 kn mjesečno;
- naknade štete zbog posljedica nesreće na radu, te
- primanja učenika i studenata na redovnom školovanju za rad preko studentskih i đачkih udruga.

9. PLATNI PROMET NEPROFITNIH ORGANIZACIJA I PLAĆANJA GOTOVIM NOVCEM

9.1. Mora li neprofitna organizacija poslovati preko žiro-računa?

Mora. Prema propisima koji uređuju platni promet u zemlji, sve su pravne osobe dužne svoja **plaćanja i naplatu obavljati preko žiro-računa** otvorenog kod organizacije ovlaštene za obavljanje platnog prometa u zemlji. Neprofitne organizacije registrirane kao pravne osobe, imaju obvezu poslovanja preko žiro-računa.

Prema važećim propisima, pravne osobe obvezno imaju žiro-račun u Zavodu za platni promet odnosno u poslovnoj banci, a fizičke osobe i s njima izjednačene građansko-pravne osobe mogu imati otvoren žiro-račun preko kojeg posluju, u poslovnoj banci, štedionici, štedno-kreditnoj zadruzi ili u Zavodu za platni promet.

Od 1. siječnja 2002.g. platni promet će preuzeti poslovne banke koje su dobile ovlaštenje Hrvatske narodne banke. Sadašnja institucija Zavoda za platni promet će se transformirati u posebnu, specijaliziranu agenciju koja će obavljati poslove kontrole javnih prihoda, tehničke poslove za Državnu riznicu i evidencijske poslove vezane uz mirovinsku reformu i uvođenje osobnih računa mirovinskih osiguranika. No, opravdano je očekivati da će neke banke i nadalje, nakon 1. siječnja 2002.g., sklopiti ugovor sa Zavodom za platni promet koji će u ime i za račun tih banaka, obavljati platni promet.

9.2. Koja je dokumentacija potrebna za otvaranje žiro-računa? Mora li svaka organizacija poslovati preko jednog žiro-računa ili može imati više žiro-računa? Mora li neprofitna organizacija pri otvaranju žiro-računa izabrati depozitnu poslovnu banku?

Pravna osoba može imati jedan ili više računa za svoje redovno poslovanje. Za svaki račun koji otvara, dužna je sklopiti ugovor sa bankom (depozitna institucija). Svi računi solidarno odgovaraju za obveze pravne osobe.

Također, pravna osoba može otvoriti posebne račune preko kojih se obavlja poslovanje organizacijskog dijela pravne osobe. Taj se račun otvara u poslovnicu Zavoda za platni promet ili u poslovnoj banci prema sjedištu organizacijskog dijela pravne osobe.

Za otvaranje žiro-računa ustanove, udruge građana, političke stranke, vjerske zajednice ili druge neprofitne organizacije, obvezna je sljedeća dokumentacija:

- zahtjev za otvaranje računa,
- rješenje o upisu u registar nadležnog tijela sudbene ili upravne vlasti (npr. registar ustanova pri Trgovačkom sudu, registar udruga građana pri upravnom tijelu koji vodi opće upravne poslove i dr.);
- obavijest o razvrstavanju koju dodjeljuje Državni zavod za statistiku;
- prijavu potpisa ovlaštenih potpisnika;
- ugovor s izabranom poslovnom bankom o depozitu.

Sredstvima na žiro-računu raspolažu one osobe koje su nadležna tijela neprofitne organizacije ovlastila za raspolaganje sredstvima na žiro-računu (njihovi su potpisi zabilježeni na tzv. potpisnom kartonu).

9.3. Koja plaćanja neprofitna organizacija može obavljati u gotovu novcu?

Neprofitna je organizacija obvezna **sve svoje naplaćene prihode voditi preko žiro-računa**. To znači da je prihode naplaćene u gotovu novcu dužna položiti na žiro-račun istog ili najkasnije sljedećeg radnog dana.

Neprofitna organizacija dužna je **sva svoja plaćanja obavljati preko žiro-računa**, osim onih plaćanja za koja je posebnim propisima dozvoljeno plaćanje u gotovini. Posebnim propisima dozvoljena su sljedeća **plaćanja u gotovini** (navodimo u praksi najčešće situacije):

- plaćanja računa za robe i usluge kupljene od drugih pravnih osoba, najviše do iznosa 1.000 kn po pojedinačnom računu;
- isplate zaposlenicima i drugim osobama primitaka koji imaju karakter dohotka od nesamostalnog rada (npr. plaće);
- isplate zaposlenicima naknada, potpora i drugih primitaka koji se ne smatraju oporezivim dohotkom (npr. dnevnice, naknade troškova prijevoza, otpremnine i dr.);
- naknade građanima za otkupljene osobne stvari koje im nisu služile za obavljanje djelatnosti;
- plaćanja za otkup poljoprivrednih proizvoda od poljoprivrednika koji nisu obveznici poreza na dodanu vrijednost.

Obvezna su sljedeća plaćanja virmanskim doznakom (nalogom za plaćanje) sa računa pravne osobe:

- plaćanja svih javnih prihoda (svih oblika poreza i doprinosa);
- plaćanja za kupljene robe i usluge u iznosu većem od 1.000 kn po pojedinom računu;
- sva plaćanja fizičkim osobama, uključujući isplatu naknada za autorske honorare, naknade članovima upravnih tijela neprofitnih organizacija, naknade za poslove obavljene po osnovu ugovora o djelu (osim ako se radi o poslovima koji imaju obilježja dohotka od nesamostalnog rada, u kojem slučaju se mogu isplaćivati u gotovini).

Plaćanja fizičkim osobama iz prethodne točke mogu se obavljati na žiro ili na tekući račun koji ove osobe imaju otvoren bilo u poslovnoj banci ili u Zavodu za platni promet.

9.4. Što je blagajnički maksimum?

Blagajnički maksimum je iznos gotovog novca koji pravna osoba može zadržati preko noći, bez obveze polaganja na žiro-račun. Prema propisima koji uređuju blagajnički maksimum i mogućnost plaćanja gotovim novcem, neprofitne organizacije se razvrstavaju u ostale pravne osobe i njihov blagajnički maksimum iznosi najviše **10.000 kn**.

Pravna osoba može po osnovi specifičnih potreba za gotovim novcem donijeti odluku da se blagajnički maksimum poveća za 20% u odnosu na propisani blagajnički maksimum od 10.000 kn. Također, pravna osoba može donijeti odluku da poveća blagajnički maksimum za svaki svoj organizacijski dio koji posluje preko zasebnog računa, za dodatnih 10%.

9.5. Mogu li neprofitne organizacije obavljati plaćanja i naplatu sa inozemstvom?

Da. Neprofitna organizacija može sukladno propisima koji uređuju platni promet sa inozemstvom, obavljati plaćanja u devizama i primati devizna novčana sredstva iz inozemstva, preko računa otvorenog u poslovnoj banci. Iznimka su one organizacije za koje je posebnim propisom isključena mogućnost poslovanja preko vlastitog deviznog računa (npr. za neke korisnike Državnog proračuna).

Sredstva kojima organizacija raspolaže na deviznom računu mogu se koristiti i za plaćanja u zemlji, tako da se poslovnoj banci kod koje se vodi devizni račun dade nalog za prodaju deviza i uplatu kuskog iznosa na račun otvoren u Zavodu za platni promet ili u ovlaštenoj poslovnoj banci.

9.6. Je li dozvoljeno da neprofitna organizacija svoja potraživanja i obveze namiruje prijebojem, cesijom ili drugim oblikom nenovčanog izmirenja obveza i naplate potraživanja?

Kao svaka druga pravna ili fizička osoba, neprofitna organizacija može svoja plaćanja obveza i naplatu potraživanja u zemlji, osim izravnim novčanim namirenjem, obavljati i kompenzacijom, cesijom, asignacijom ili upućivanjem duga. Riječ je o obračunskom namirenju obveza i naplati potraživanja propisanih Zakonom o obveznim odnosima. Za prijeboj, cesiju, asignaciju ili preuzimanje duga u pravnim poslovima s inozemstvom, potrebna je suglasnost Hrvatske narodne banke.

Neprofitna organizacija koja namiri obveze ili naplati potraživanja nekim od ovih obračunskih načina, dužna je najmanje jednom mjesečno provesti ova plaćanja preko računa kod ovlaštene organizacije platnog prometa.

9.7. Može li račun neprofitne organizacije biti u blokadi? Koje su posljedice takve situacije za poslovanje neprofitne organizacije?

Može. Račun može biti u blokadi iz čitavog niza razloga, kao npr. u slučaju kad vjerovnik blokira račun na temelju ovršne isprave, blokada na temelju pravomoćne sudske presude, blokada radi naplate javnih prihoda temeljem rješenja nadležnih tijela i dr.

Za pravnu osobu kojoj je žiro račun u blokadi zabranjene su cesije i asignacije kojima namiruje svoje obveze. Nije zabranjena kompenzacija (prijebaj) i nije zabranjena cesija kojom pravna osoba naplaćuje svoja potraživanja.

Također, pravna osoba kojoj je račun u blokadi nema blagajničkog maksimuma, već je dužna sav novac polagati na žiro-račun kod ovlaštene organizacije.

10. OBVEZNE KNJIGOVODSTVENE EVIDENCIJE I DOSTAVLJANJE PROPISANIH IZVJEŠĆA O POSLOVANJU NEPROFITNIH ORGANIZACIJA

10.1. Koje su zakonom propisane obvezne knjigovodstvene evidencije za neprofitne organizacije?

Prema definiciji iz zakonskih propisa, pod neprofitnim organizacijama se podrazumijevaju sve one institucije koje ne pružaju svoje usluge na tržištu i kojima cilj poslovanja nije ostvarivanje profita (dobiti) već zadovoljavanje nekih općekorisnih ciljeva. Po ovoj se definiciji u neprofitne organizacije ubrajaju i tijela državne i lokalne vlasti, proračunski korisnici kao što su škole, fakulteti, sudovi i dr., ali i izvaproračunski fondovi, političke stranke, športska društva i klubovi, udruge građana, vjerske zajednice, humanitarne organizacije, sindikati i dr.

Sa računovodstvenog aspekta, prema važećim propisima, ove organizacije vode ili računovodstvo proračunskih korisnika ili računovodstvo neprofitnih organizacija.

Računovodstvo proračunskih korisnika propisano je posebnom Uredbom o računovodstvu proračunskih korisnika i obvezno je za sve korisnike Državnog i lokalnog proračuna. Korisnicima proračuna smatraju se sve organizacije, tijela i institucije kojima se sredstva za rad osiguravaju u nekom od proračuna (Državnom ili lokalnom proračunu).

Organizacije, udruge, političke stranke, ustanove kojima se sredstva za rad osiguravaju iz nekih drugih izvora (iz dotacija, članarina, transferima kao dotacijama iz proračuna i dr.) obvezne su voditi knjigovodstvo prema propisima za neprofitne organizacije (tzv. fondovsko računovodstvo). Osnovni propisi su Uredba o računovodstvu neprofitnih organizacija i Pravilnik o knjigovodstvu i računskom planu neprofitnih organizacija.

Knjigovodstvo neprofitnih organizacija vodi se po načelu dvojnog knjigovodstva, a obvezne su sljedeće poslovne knjige:

- **dnevnik,**
- **glavna knjiga,**
- **pomoćne knjige** (knjiga blagajne, knjiga inventara, knjiga materijala, knjiga ulaznih i izlaznih računa i dr.).

Dnevnik i glavna knjiga čuvaju se najmanje 10 godina, a pomoćne knjige najmanje 5 godina. Trajno se čuvaju isplatne liste i analitičke evidencije o plaćama isplaćenim zaposlenicima u radnom odnosu.

10.2. Jesu li za neprofitne organizacije koje imaju mali opseg poslovanja propisane jednostavnije i manje opsežne evidencije?

Da. Neprofitna organizacija koja prema podacima za prethodnu poslovnu godinu ima prihod ili imovinu manju od kunske protuvrijednosti 5.000 njemačkih maraka, nije obvezna voditi sve propisane evidencije i nije obvezna predočavati financijske izvještaje.

Takva neprofitna organizacija dužna je voditi samo:

- knjigu prihoda i rashoda i
- knjigu blagajne.

Odluku o korištenju ove mogućnosti jednostavnijih i manje opsežnih knjigovodstvenih evidencija, donosi osnivač neprofitne organizacije.

10.3. Koji su obvezni knjigovodstveni i statistički izvještaji koje izrađuju neprofitne organizacije i kome ih dostavljaju?

Neprofitna organizacija koja vodi dvojno knjigovodstvo dužna je dva puta godišnje sastavljati financijske izvještaje i to:

- **bilancu,**
- **račun prihoda i rashoda i**
- **bilješke** uz financijske izvještaje.

Sadržaj financijskih izvještaja i sadržaj bilježaka je propisan. Izvještaji se dostavljaju na obrascima koji se mogu nabaviti u specijaliziranim knjižarama "Narodnih novina". Mogu se koristiti i obrasci kreirani od strane komercijalnih kuća koje se bave poreznim i knjigovodstvenim savjetovanjem, ali i obrasci koje kreira sam obveznik. Izvještaji se dostavljaju Državnom uredu za reviziju nadležnom prema sjedištu neprofitne organizacije. Naime, neprofitne organizacije podliježu državnoj reviziji sukladno posebnom zakonu koji regulira ovu materiju.

Također, prema Programu statističkih istraživanja koji za svaku kalendarsku godinu donosi Sabor Republike Hrvatske, neprofitne organizacije za svako tromjesečje i za kalendarsku godinu, dostavljaju statističke izvještaje na propisanim obrascima. Statistički izvještaji se dostavljaju Zavodu za platni promet.

Neprofitne organizacije koje zbog malog godišnjeg prihoda ili imovine ne vode dvojno knjigovodstvo, nisu obvezne dostavljati izvještaje Državnoj reviziji, niti statističke izvještaje Zavodu za platni promet.

10.4. Koje druge obvezne evidencije mora voditi neprofitna organizacija?

Ovisno o vrsti i opsegu poslovnih aktivnosti, neprofitna organizacija je obvezna voditi evidencije propisane posebnim zakonima koji uređuje obavljanje te poslovne aktivnosti.

Tako su neprofitne organizacije obveznici poreza na dodanu vrijednost dužne voditi knjige ulaznih i knjige izlaznih računa propisane Pravilnikom o porezu na dodanu vrijednost (za redovne isporuke, za predujmove i za vlastitu potrošnju). Organizacije koje imaju prilive i plaćanja iz inozemstva dužne su voditi nadzornu knjigu priljeva i odljeva deviza i sve druge evidencije iz propisa o deviznom poslovanju i platnom prometu s inozemstvom.

Organizacije koje zapošljavaju zaposlenike u radnom odnosu dužne su voditi tzv. matičnu evidenciju zaposlenih, te sve evidencije o isplaćenim plaćama (porezne kartice) i ostvarivanju drugih socijalnih prava zaposlenih (pravo na mirovinsko osiguranje, pravo na naknadu za bolovanje u slučaju spriječenosti za rad i dr.).

PROPISI

- **Opći porezni zakon** (Nar. nov., br. 127/00)
- **Zakon o porezu na dodanu vrijednost** (Nar. nov., br. 47/95, 104/98, 105/99, 54/00 i 73/00)
 - Pravilnik o porezu na dodanu vrijednost (Nar. nov., br. 60/96, 113/97, 7/99, 112/99, 119/99-ispr., 44/00, 63/00, 80/00 i 54/01)
- **Zakon o porezu na dobit** (Nar. nov., br. 127/00.)
 - Pravilnik o porezu na dobit (Nar. nov., br. 54/01)
- **Zakon o porezu na dohodak** (Nar. nov., br. 127/00)
 - Pravilnik o porezu na dohodak (Nar. nov., br. 54/01)
 - Odluke o stopama prireza na porez na dohodak za gradove **Zagreb** (Nar. nov., br. 87/01), **Dubrovnik** (Nar. nov., br. 11/94), **Karlovac** (Nar. nov., br. 13/94), **Osijek** (Nar. nov., br. 5/98), **Pula** (Nar. nov., br. 34/94 i 87/01), **Rijeka** (Nar. nov., br. 7/94), **Slavonski brod** (Nar. nov., br. 12/95), **Split** (Nar. nov., br. 7/94 i 93/01), **Šibenik** (Nar. nov., br. 25/94), **Varaždin** (Nar. nov., br. 4/97), **Velika Gorica** (Nar. nov., br. 11/96), **Vinkovci** (Nar. nov., br. 18/95), **Zaprešić** (Nar. nov., br. 85/01), **Župa Dubrovačka** (Nar. nov., br. 88/01), **Donji Martijanec** (Nar. nov., br. 91/01), **Kaštela** (Nar. nov., br. 91/01), **Marčana** (Nar. nov., br. 90/01) i **Podcrkavlje** (Nar. nov., br. 87/01)
 - Uredba o izdacima za službena putovanja u inozemstvo koji se korisnicima Državnog proračuna priznaju u materijalne troškove (Nar. nov., br. 50/92 i 73/93)
 - Odluka o visini dnevnice za službeno putovanje u inozemstvo za korisnike koji se financiraju iz sredstava Državnog proračuna (Nar. nov., br.73/93)
- **Zakon o porezu na promet nekretnina** (Nar. nov., br. 69/97)
 - Pravilnik o obliku i sadržaju prijave poreza na promet nekretnina (Nar. nov., br. 73/97)
- **Zakon o financiranju jedinica lokalne samouprave i uprave** (Nar. nov., br. 117/93, 69/97, 33/00, 73/00 i 59/01)
- **Carinski zakon** (Nar. nov., br. 78/99 i 73/00)
 - Uredba za provedbu carinskog zakona (Nar. nov., br. 144/99)
 - Uredba o uvjetima i postupku plaćanja povoljnije carine pri uvozu robe koja se besplatno prima iz inozemstva (Nar. nov., br. 44/00)
- **Zakon o carinskoj tarifi** (Nar. nov., br. 61/00)
- **Zakon o pravima samostalnih umjetnika i poticanju kulturnog i umjetničkog stvaralaštva** (Nar. nov., br. 43/96, 44/96 - ispr. i 127/00)
- **Zakon o športu** (Nar. nov., br. 111/97, 13/98 - ispr. i 127/00)

- **Zakon o stopama doprinosa za zdravstveno osiguranje** (Nar. nov., br. 54/00)
- **Zakon o plaćanju doprinosa za mirovinsko osiguranje u 2001.g.** (Nar. nov., br. 127/00)
- **Zakon o radu** (Nar. nov., br. 38/95, 54/95 - ispr. i 65/95 - ispr., 17/01 i 82/01)
- **Zakon o zapošljavanju** (Nar. nov., br. 59/96)
- **Zakon o platnom prometu u zemlji** (Nar. nov., br. 27/93 i 97/00)
 - Odluka o uvjetima i načinu plaćanja gotovim novcem (Nar. nov., br. 142/97 i 80/98)
 - Naredba o načinu uplaćivanja prihoda proračuna i izvanproračunskih fondova te prihoda za financiranje drugih javnih potreba u 2001.g. (Nar. nov., br. 128/00, 10/01, 46/01 i 56/01)
- **Zakon o osnovama deviznog sustava, deviznog poslovanja i prometu zlata** (Nar. nov., br. 91A/93 i 32/01)
 - Odluka o načinu obavljanja platnog prometa s inozemstvom (Nar. nov., br. 99/93, 97/94, 2/96 i 7/96 - ispr.)
- **Zakon o računovodstvu** (Nar. nov., br.90/92)
 - Uredba o računovodstvu neprofitnih organizacija (Nar. nov. br.112/93)
 - Pravilnik o knjigovodstvu i računskom planu neprofitnih organizacija (Nar. nov. br. 20/94)
- **Zakon o državnoj reviziji** (Nar. nov., br. 70/93)
- **Zakon o udrugama** (Nar. nov., br. 88/01)
 - Odluka o mjerilima za određivanje udruga čija je djelatnost od interesa za Republiku Hrvatsku i financijskoj potpori udrugama iz sredstava Državnog proračuna (Nar. nov., br. 86/98)
 - Pravilnik o obrascima i načinu vođenja registra udruga i registra stranih udruga i obrascima i postupku prijave osnivanja i djelovanja ustrojstvenih oblika udruga (Nar. nov., br. 101/97)
- **Zakon o ustanovama** (Nar. nov., br. 76/93 i 29/97 -ispr.)
- **Zakon o humanitarnoj pomoći** (Nar. nov. br. 83/92)
 - Pravilnik o načinu vođenja evidencije o korisnicima, opsegu prikupljene i raspodijeljene humanitarne pomoći, te o sadržaju i rokovima izvješća (Nar. nov., 10/93)
- **Zakon o zakladama i fondacijama** (Nar. nov., br. 36/95)
 - Pravilnik o upisu u zakladni upisnik (Nar. nov., br. 4/96)
- **Zakon o pučkim otvorenim učilištima** (Nar. nov., br. 54/97 i 5/98 -ispr.)

- **Zakon o političkim strankama** (Nar. nov., br. 76/93, 111/96 i 164/98)
- **Zakon o pravnom položaju vjerskih zajednica** (Nar. nov., br. 14/78, 52/88 i 26/93)
- **Zakon o tehničkoj kulturi** (Nar. nov., br. 76/93 i 11/94)